

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Heidi Backman, Rauni Gyldén, Annukka Nuolimäki, Marjatta Laurinmäki, Marjatta Rautiainen, Lauri Kurvonen, Linda Niskala

SAMARBETET MELLAN GYMNASIET OCH YRKESUTBILDNINGEN

**SAMARBETET MELLAN GYMNASIET OCH
YRKESUTBILDNINGEN**

Heidi Backman
Rauni Gyldén
Annukka Nuolimäki
Marjatta Laurinmäki
Marjatta Rautiainen
Lauri Kurvonen
Linda Niskala

© Utbildningsstyrelsen och författare

LAYOUT: Kirsti Pohjapelto

Svensk redigering: Heidi Backman

Vinjettbild: Lasse Keltto/grafik: Kirsti Pohjapelto

Guider och handböcker 2010:3

ISBN 978-952-13-4491-6 (hft.)

ISBN 978-952-13-4492-3 (pdf)

ISSN-L 1798-906X

ISSN 1798-906X (print)

ISSN 1798-9078 (online)

Tryck: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy, Tammerfors 2010

Innehåll

1	Utgångspunkter och mål	4
2	Legislativ grund	6
	2.1 Regleringen av utbildningen på andra stadiet	8
	2.2 Författningar om samarbete på andra stadiet	9
	2.3 Samarbetets terminologi	10
3	Uppbyggnaden av examina	12
	3.1 Grundläggande yrkesutbildning	12
	3.2 Gymnasiestudier	14
	3.3 Modeller för gemensamma studier	16
	3.3.1 Att avlägga flera examina samtidigt	17
	3.3.2 Att avlägga särskilda gymnasiekurser	19
	3.3.3 Att avlägga särskilda yrkesinriktade kurser i gymnasiet	20
4	Motsvarigheter mellan studier inom grundläggande yrkesutbildning och gymnasiestudier	22
	4.1 Gymnasiets och yrkesutbildningens bedömningsprinciper	22
	4.2 Att tillgodoräkna studier och att erkänna kunskaper och färdigheter	25
	4.3 Gymnasiestudier som en del av den grundläggande yrkesutbildningen	26
	4.4 PSP – Personlig studieplan	29
5	Hur samarbetet genomförs	30
	5.1 Avtal och finansiering	31
	5.2 Ledning och personal	35
	5.3 Modeller för gymnasieutbildning och yrkesexamen	38
	5.4 Organisering av studiehandledning	46
	5.4.1 Studiehandledning	46
	5.4.2 Utveckling av handledningen	48
6	Slutsatser och utvecklingsmål	50
	Källor	51
	Bilagor	52

1

Utgångspunkter och mål

Samarbetet mellan yrkesutbildning och gymnasieutbildning möjliggör framför allt mångsidiga utbildningstjänster på andra stadiet så att de fyller behoven hos både enskilda individer och arbetslivet.

Ett system som gör det möjligt att utöka valmöjligheterna efter den grundläggande utbildningen och att bedriva individuella kombinationsstudier är ett betydelsefullt alternativ för dagens ungdom. Den aktuella utmaningen är att med hjälp av ett samarbete mellan yrkes- och gymnasieutbildningen hitta sätt att bredda utbildningstjänsterna på andra stadiet och göra dem mångsidigare. Samarbetet mellan yrkes- och gymnasieutbildningen kan både kvantitativt och kvalitativt trygga tillgängligheten av utbildningstjänsterna och studieutbudet på andra stadiet, eftersom storleken på åldersklasserna minskar under det kommande decenniet.

Kombinationsstudier (grundläggande yrkesutbildning och studentexamen) har kommit att utgöra ett alternativ till fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. Dessa studier kan kompletteras med individuella lärostigar som kombinerar allmänbildande och yrkesinriktade studier. De studerande anser att det förträffliga med kombinationsstudier är att de både ger en yrkeskompetens och en utmärkt beredskap att vidareutbilda sig. De upplever också att studier inom samma bransch förbereder dem för inträdesprovet, eftersom de redan behärskar begreppen och rutinerna inom branschen. Genom att avlägga två examina samtidigt får de dessutom en ökad beredskap att vidareutbilda sig, eftersom detta ger dem en ökad allmänbildande kompetens, studiefärdighet och målmedvetenhet. På arbetsmarknaden upplever man att en kombination av yrkes- och gymnasiestudier breddar och fördjupar kunskaperna och färdigheterna, vilket är till stor nytta ännu efter avslutad fortbildning.

Enligt rådet för utbildningsutvärdering främjar gymnasie- och yrkesstudier den studerandes möjligheter till självständigt tänkande, egna upplevelser och aktiviteter,

då den studerande själv måste bearbeta allmänbildningen och yrkesbildningen till en helhet: till praktiska tankar och tänkande händer (Mäensivu et al. 2007, 27).

Med samarbetet mellan yrkesutbildning och gymnasierna uppnås resultat som kompletterar studieutbudet på andra stadiet:

- Kombinationsstudier, gymnasiekurser och yrkesstudier har gett både gymnasister och yrkesstuderande ökade möjligheter att genomföra individuella studieprogram.
- Kombinationsstudier utgör ett alternativ till de val som ska göras efter den grundläggande utbildningen.
- Antalet kombinationsstuderande har ökat och antalet avklarade examina är i regel rätt högt.
- Olika flerformiga regionala modeller för avläggandet av två examina har gjort yrkesinriktade utbildningstjänster mera tillgängliga.

Samtidigt stöds och utvecklas en beredskap för fortsatta studier:

- En kombination av yrkeskompetens och allmänbildande ämnen har ansetts vara nyttig med tanke på fortsatta studier.
- Kombinationsstudier vänjer den studerande vid krävande studier genom att uppöva prestationsförmågan samt tidshanteringen.

Samtidigt befrämjar och ökar den sysselsättningen.

2

Legislativ grund

Lagstiftningen om utbildning förnyades i slutet av 1990-talet på så sätt att lagarna och författningarna både förenhetligade och förtydligade författningsgrunden som tidigare var både diffus och delvis oenhetlig. Följande lagar trädde i kraft:

- lagen om grundläggande utbildning (628/1998)
- lagen om yrkesutbildning (630/1998)
- lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998)
- gymnasielagen (629/1998)
- lagen om anordnande av studentexamen (672/2005)
- statsrådets förordning om studentexamen (915/2005)
- lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata (634/1998)
- lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998).
- statsrådets förordning om allmänna riksomfattande mål för gymnasieutbildningen och om timfördelningen i gymnasieundervisningen (955/2002)
- statsrådets beslut om examinas uppbyggnad och de gemensamma studierna i den grundläggande yrkesutbildningen 213/1999)
- statsrådets beslut om examinas uppbyggnad och de gemensamma studierna i den grundläggande yrkesutbildningen (616/2001).

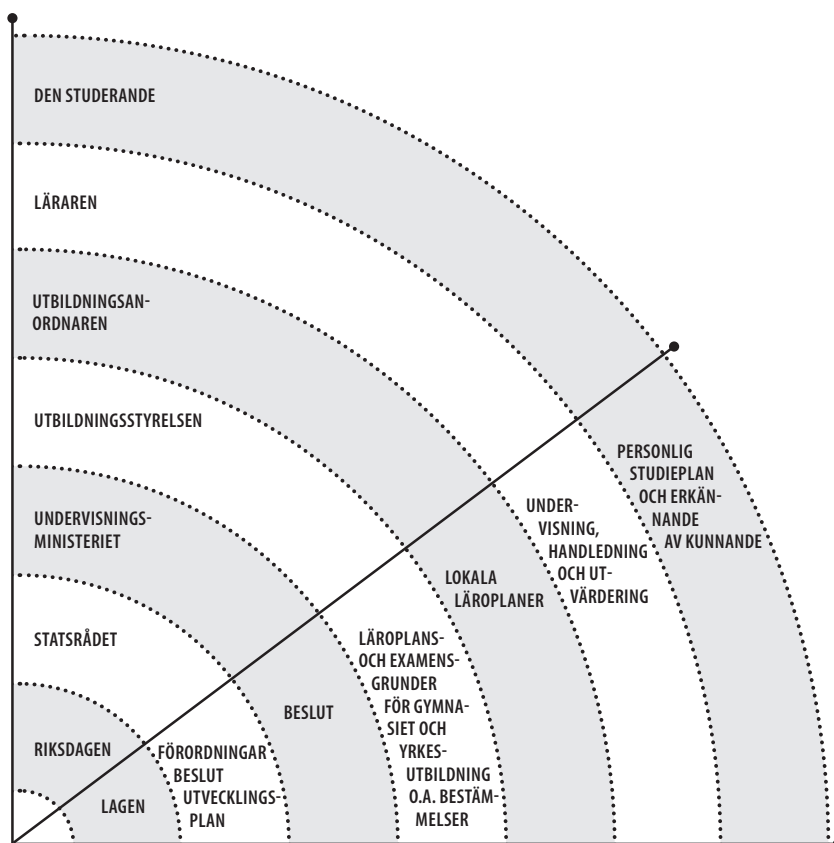
Enligt de experter som hade en central roll vid förnyandet av utbildningslagstiftningen (Lahtinen et al. 1999, s. 25–30) betonar de nuvarande lagarna helheten i det finländska utbildningssystemet samt förutsätter att det förmår anpassa sig till de förändringar som sker i samhället. De centrala principerna i lagarna är också att överbrygga gränserna mellan de olika skolformerna och utbildningssystemet samt att öka samarbetet mellan dem. Både gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning ålägger utbildningsanordnarna att bedriva samarbete på andra stadiet. Till exempel bör läroplanen utarbetas så att den ger den studerande en möjlighet att göra individuella val som gäller studierna, vid behov också genom att välja studier, som ordnas av någon annan utbildnings- eller yrkesutbildningsanordnare (lagen om yrkesutbildning 630/1998, 14 §) (gymnasielagen 629/1998, 11 §).

Dessutom ålägger de nya grunderna för grundläggande yrkesutbildning 2008–2010 utbildningsanordnaren att erbjuda den studerande en möjlighet att bedriva gymnasiestudier och avlägga studentexamen.

Utbildningsanordnarna åläggs ändå inte att tillämpa vissa, förutbestämda lösningar utan de har fått mer beslutanderätt lokalt sett. I praktiken har detta inneburit att man har övergått till ett system med tillstånd att ordna utbildning. Yrkesutbildningsanordnarna ansvarar för organiserandet av yrkesutbildning på sitt eget område, för utbildningens inriktning i enlighet med närings- och arbetslivets behov inom regionen samt för läroplanernas innehåll utgående från examensgrunderna. Utbildningsanordnarna besluter självständigt också om vilka läroanstalter eller enheter de vill underhålla.

Inom ramen för undervisningsministeriets beslut om tillstånd att ordna utbildning besluter alltså kommunerna eller övriga utbildningsanordnare om hur en läroanstalt byggs upp och hur undervisningen i varje läroanstalt bör ske. Besluten om skolnätet för både gymnasieutbildning och yrkesutbildning tas alltså lokalt. En central princip vid reformeringen av lagstiftningen var också att förstärka det finländska utbildningssystemets genomskinlighet genom att förenhetliga reglerings- och finansieringsmekanismerna i olika läroanstalter som ordnar samma utbildning. I den nuvarande utbildningslagstiftningen är det inte längre institutionerna, förvaltningen och de anställdas juridiska ställning som är de huvudsakliga föremålen för reglering, utan själva utbildningen och förutsättningarna för dess genomförande: utbildningens mål och innehåll, utbildningsnivåerna, utbildningsformerna samt de studerandes rättigheter och skyldigheter. Finansieringen av utbildningen styrs av en egen lag (635/1998).

2.1 • Regleringen av utbildningen på andra stadiet

Figur 1. Aktörer och uppgifter inom utbildningen på andra stadiet.

Anordnandet och upprätthållandet av utbildning på andra stadiet samt dess verksamhet styrs i Finland av flera författningar som ligger på olika nivåer och gäller olika frågor. Figur 1 illustrerar regleringssystemet. Den legislativa grunden överst startar från grundlagen och går vidare till lagar och förordningar som styr anordnande och upprätthållande av utbildning på andra stadiet samt dess verksamhet och finansiering. Därefter följer centralförvaltningens, det vill säga statsrådets, ministeriernas och Utbildningsstyrelsens bestämmelser och föreskrifter. Centralförvaltningens (UM) viktigaste linjedragningar är utvecklingsplanen för utbildning och forskning åren 2007–2012 (KESU) samt Utbildnings- och forskningspolitisk regionstrategi 2013.

Den särskilda tyngdpunkten i utvecklingsplanen för utbildning och forskning åren 2007–2012 (KESU) är att få till stånd likvärdiga utbildningsmöjligheter samt att sä-

kerställa en hög kvalitet på utbildningen och en kompetent arbetskraft. Målet är bland annat att stödja det regionala samarbetet mellan gymnasierna och yrkesutbildningen för att säkerställa utbildningens tillgänglighet. Samarbetet mellan yrkes- och gymnasieutbildningen bör fortsätta och utvecklas vid planeringen och genomförandet av studieutbudet, studieprogrammen och utbildningsutbudet. Målet är att se till att anordnarnätet för den grundläggande yrkesutbildningen förmår erbjuda ett utbildningsutbud som är högklassigt och mångsidigt och som på ett flexibelt sätt uppfyller arbetslivets och individens behov. Målet är att också stärka kontakten mellan gymnasieutbildningen och arbets- och näringslivet.

Anordnarnivån representeras främst av kommuner och samkommuner. Att ordna utbildning på andra stadiet är vid sidan av den grundläggande utbildningen fortfarande en av de centrala lagstadgade uppgifterna för kommunerna. Kommunerna har ofta delegerat anordnandet av yrkesutbildning på andra stadiet till samkommuner för utbildning, som själva har hand om verksamheten men som också övervakas av kommunala förtroendemän. Det finns också, särskilt inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen, privata anordnare, stiftelser och aktiebolag.

2.2 • Författningar om samarbete på andra stadiet

Riksdagens kulturutskott motiverar samarbetet mellan utbildningsanordnarna med att det främjar de studerandes möjligheter att göra individuella val och åstadkomma flexibla och mångsidiga utbildningsprogram (kulturutskottets betänkande 1998).

Samarbetet tillgodoser allmänna behov också i ett föränderligt samhälle och arbetsliv. Möjligheten att kombinera olika utbildningar anses också för sin del vidga de studerandes världsbild och höja deras allmänbildning. Samarbetet mellan olika utbildningsanordnare har visat sig ge de studerande större mångsidighet och rörlighet senare i arbetslivet. Samarbetet kan till exempel bestå av ett gemensamt utbildningsutbud, användning av gemensamma lärare eller gemensamma lokaler och redskap. Samarbetet mellan yrkes- och gymnasieutbildningen är en lagstadgad förpliktelse som också utvärderas. Samarbetet har i sig inget egenvärde utan motiveras av tydliga samhällliga behov. Det handlar om jämlikhet i utbildningen, ekonomiska aspekter, en god genomströmning av studerande och det handlar om att utnyttja av begåvningsreserver samt att förebygga utslagning.

Lagen om yrkesutbildning (L 630/1998, 10 §) förpliktar till samarbete med övriga utbildningsanordnare inom området. Enligt lagen ska en utbildningsanordnare bedriva samarbete med andra som ordnar gymnasieutbildning, yrkesutbildning och annan utbildning inom området. Lagen kräver också att det utarbetas en läroplan som

ger de studerande möjligheter till individuella val som gäller studierna, vid behov med anlitande också av undervisning som ordnas av andra utbildningsanordnare (L 630/1998, 14 §).

Dessutom förpliktar de nya examensgrunderna för den grundläggande yrkesutbildningen 2008–10 (kapitel 2.1) en anordnare av yrkesutbildning att erbjuda den studerande en möjlighet att bedriva gymnasiestudier och avlägga studentexamen.

Även gymnasielagen förpliktar utbildningsanordnaren att bedriva samarbete med andra som ordnar gymnasieutbildning, yrkesutbildning och annan utbildning inom området (L 629/1998, 5 §).

Enligt gymnasielagen (629/1998, 18 a §, ändrad genom L 766/2004) kan en studerande som avlägger en grundläggande yrkesutbildning enligt grunderna för läroplanen delta i studentexamen tidigast efter att ha avlagt studier som omfattar ett och ett halvt år. Prestationskraven i studentexamen är för en studerande som avlägger en grundläggande yrkesutbildning en godkänd studentexamen samt en godkänd yrkesutbildning som har avlagts enligt examensgrunderna.

Om studerande som avlägger en grundläggande yrkesutbildning utöver studentexamen vill avlägga gymnasiets lärokurs, avlägger de den enligt den timfördelning och de läroplansgrunder som gäller gymnasieutbildning för ungdomar. Om de är minst 18 år när de inleder gymnasieutbildningen kan de avlägga gymnasiets lärokurs enligt den timfördelning och de läroplansgrunder som gäller gymnasieutbildning för vuxna.

2.3 • Samarbetets terminologi

Den terminologi som används vid samarbetet mellan yrkes- och gymnasieutbildning är brokig. Ute på fältet används för tillfället bland annat termerna kombinationsstudier, dubbelexamen, trippelexamen och yrkesgymnasium, vilka inte existerar i lagstiftningen. Den riktiga termen i detta sammanhang är avläggande av två examina eller studier för två examina. Trippelexamen betyder ofta att en studerande vid sidan av en grundläggande yrkesutbildning och studentexamen avlägger gymnasiets lärokurs. Utbildningsstyrelsen rekommenderar inte användningen av benämningen trippelexamen, eftersom gymnasiets lärokurs inte utgör en examen i den nuvarande lagstiftningen.

Vår lagstiftning känner inte igen termen yrkesgymnasium, även om den har använts som benämning för ett utbildningsutbud där anordnare av yrkesutbildning och gymnasieutbildning med ett gemensamt avtal skapar en utbildningsstig som gör det möjligt att avlägga en grundläggande yrkesutbildning, studentexamen och

gymnasiets lärokurs. Verksamheten grundar sig på gymnasiets läroplansgrunder samt på examensgrunderna för grundläggande yrkesutbildning och en läroplan som bygger på dessa. Gymnasier och yrkesläroanstalter som idkar samarbete har i allmänhet också separata läroplaner för sina basuppgifter och studerande som följer dem. Dessutom finns det också studerande i separata grupper (yrkesgymnasieverksamhet) som siktar till att avlägga flera examina. Deras studier räcker i allmänhet fyra år.

De studerande bedriver ofta yrkesstudier på heltid under hela sin studietid och de har samma studiesociala förmåner som dem som endast studerar för att få ett yrke. Benämningen yrkesgymnasium beskriver alltså i själva verket bara en form av samarbete som grundar sig på systematiska avtal som binder de olika parterna beträffande organiseringen och finansieringen av samarbetet. Det som kallas yrkesgymnasieverksamhet är de studier som erbjuds studerande vid yrkesinstitut och som följer gymnasiets läroplan. De praktiska sätten att genomföra studierna varierar liksom samarbetet i övrigt.

I denna handbok används termerna studier för två examina, studier för två examina + gymnasiets lärokurs samt gymnasie- och yrkesutbildning på det sätt som fastlagits ovan. Med samarbetsnätverk avses samarbetet mellan anordnare av gymnasie- och yrkesutbildning samt mellan läroanstalterna.

Med erkännande av kunskaper och färdigheter avses att en studerande till exempel får tidigare studieprestationer eller arbetspraktik tillgodoräknade i sin examen. Exempel på sådana är yrkesstudier, gymnasiestudier, särskilda kurser som stöder grundexamen, arbetserfarenhet, utlandsstudier, studier i en öppen högskola, en folkhögskola, medborgar- och arbetarinstitut osv., ledd hobbyverksamhet samt frivilligt arbete.

3

Uppbyggnaden av examina

3.1 • Grundläggande yrkesutbildning

Statsrådets beslut (SRb 213/1999) och förordningen om yrkesutbildning (F 811/1998, 2 §) föreskriver om vilka studier som ingår i en yrkesinriktad grundexamen och deras omfattning. Undervisningsministeriets förordning (F 216/2001 ändrad genom F 469/2008) fastställer utbildningsprogrammen och examensbenämningarna. Lagen om yrkesutbildning (L 630/1998, 30 §; L 601/2005, 31 §) föreskriver om erkännande av kunnande och studietiden.

Enligt statsrådets beslut och grunderna för grundläggande yrkesutbildning innehåller en grundläggande yrkesutbildning 90 studieveckor yrkesinriktade studier, av vilka 10 studieveckor kan vara övriga valfria studier, till exempel gymnasiestudier, 20 studieveckor så kallade gemensamma studier samt 10 studieveckor fritt valbara studier. Utgående från det kan högst 40 studieveckor av gymnasiestudier inkluderas i grundexamen. (Bilaga 1)

Tabell 1. Uppbyggnaden av grundläggande yrkesutbildning.

STUDIER	Obligatoriska studier (sv)	Valfria studier (sv)
Examensdelar som kompletterar yrkeskompetensen (gemensamma studier)	16	4
Modersmålet	4	0–3
Det andra inhemska språket (finska)	2	0–3
Främmande språk	2	0–3
Matematik	3	0–3
Fysik och kemi	2	0–3
Samhälls-, företags- och arbetslivskunskap	1	0–3
Gymnastik	1	0–3
Hälsokunskap	1	0–3
Konst och kultur	1	0–3
Miljökunskap		0–3
Informations- och kommunikationsteknik		0–3
Etik		0–3
Kulturkännedom		0–3
Psykologi		0–3
Företagsverksamhet		0–3
YRKESSTUDIER¹	90	
Yrkesstudier	80	
Övriga valfria studier	10	
FRITT VALBARA STUDIER	10 SV	
EXAMENS OMFATTNING SAMMANLAGT	120 SV	

1. I studierna ingår inläring i arbetet, minst 20 sv
En studievecka motsvarar 40 studietimmar

I examen ingår yrkesinriktade studier samt studier i följande ämnen för att bygga upp och komplettera yrkeskompetensen: modersmålet, det andra inhemska språket och ett främmande språk, matematik/naturvetenskap, humanistisk-samhälleliga studier, gymnastik och andra konst- och färdighetsämnen, hälsokunskap och studiehandledning. Studier i konst- och färdighetsämnen samt hälsokunskap är frivilliga för de studerande som har fyllt 18 år när studierna inleds. Utbildningsanordnaren

kan med stöd av lagen (630/1998), 9 § avvika från de ovanstående kraven när det gäller en särskild utbildningsuppgift. (L 455/2001, 12 §.)

Undervisningen i modersmål utgörs av den studerandes undervisningsspråk svenska, finska eller samiska. Modersmålet kan också enligt den studerandes eget val vara romani, teckenspråk eller något annat modersmål.

3.2 • Gymnasiestudier

Gymnasiestudierna för ungdomar indelas i tre delar: obligatoriska, fördjupade och tillämpade kurser. De fördjupade kurserna är i regel fortsättningskurser i direkt anslutning till de obligatoriska kurserna. De är kurser som de studerande bör kunna välja.

De tillämpade kurserna är integrerade kurser som innehåller stoff från olika läroämnen, metodikkurser eller yrkesstudier eller övriga studier som lämpar sig för gymnasieutbildningen och som ges av en anordnare av samma utbildning eller någon annan utbildning. Gymnasiediplom som avläggs i konst- och färdighetsämnena kan också ingå i de tillämpade kurserna. De tillämpade kurserna är valfria. De studerande bör ges en möjlighet att som tillämpade kurser integrera också ovan avsedda studier, som ges av någon annan utbildningsanordnare, i sin utbildning.

Timfördelningen i gymnasieutbildningen för ungdomar och vuxna (statsrådets förordning 955/2002, 7 § om gymnasieutbildningens allmänna riksomfattande mål och timfördelning) är följande:

Tabell 2. Uppbyggnaden av gymnasiestudier som är avsedda för ungdomar och vuxna samt minimiantalet kurser.

LÄROÄMNE ELLER ÄMNESGRUPP	Obligatoriska kurser		Minimiantal riksfatt- ande kurser som bör erbjudas att avläggas som fördjupade studier	
	Unga	Vuxna	Unga	Vuxna
Modersmål och litteratur	6	5	3	1
Språk				
Språk som börjar i årskurs 1–6 i den grundläggande utbildningen (A-språk)	6	6	2	2
Språk som börjar i årskurs 7–9 i den grundläggande utbildningen (B-språk)	5	5	2	2
Övriga språk (B2, B3)			16	6
Matematik				
kort lärokurs	6	6	2	2
lång lärokurs	10	10	3	3
Miljö och naturvetenskap				7
Biologi	2	2	3	
Geografi	2	1	2	
Fysik	1	1	7	
Kemi	1	1	4	
Livsåskådnings- och samhällsämnen				6
Religion eller livsåskådningskunskap	3	1	2	
Filosofi	1	1	3	
Psykologi	1		4	2
Historia	4	3	2	
Samhällslära	2	1	2	
Konst- och färdighetsämnen	5			
Gymnastik	2		3	
Musik	1–2		3	
Bildkonst	1–2		3	
Hälsokunskap	1		2	
Studiehandledning	1		1	
Obligatoriska kurser	47–51			
Fördjupade kurser minst	10			
Tillämpade kurser				
Antal kurser minst	75	44		

Enligt timfördelningen kan ungdomar utöver de obligatoriska och fördjupade kurserna avlägga fördjupade och tillämpade kurser enligt utbildningsanordnarens beslut (tabell 2). Utöver lektionerna ges de studerande också annan handledning i studiehandledning (bilaga 2).

De studerande kan studera fler än ett A-språk. Om det andra inhemska språket avläggs enligt lärokurs A är antalet obligatoriska kurser sex. De som har samiska, romani eller något främmande språk som modersmål kan få undervisning i modersmålet och litteratur enligt lärokursen i svenska eller finska som andraspråk.

Enligt timfördelningen kan vuxna utöver de obligatoriska och fördjupade kurserna avlägga fördjupade kurser enligt utbildningsanordnarens beslut samt övriga läroämnen och ämnesområden som hör till gymnasieutbildningen (bilaga 3).

De studerande ska studera minst ett språk enligt målen för lärokurs A. Det ena av de inhemska språken ska utgöra antingen A-språk eller B1-språk. De studerande bör ges en möjlighet att studera ett eller flera språk som valfritt ämne.

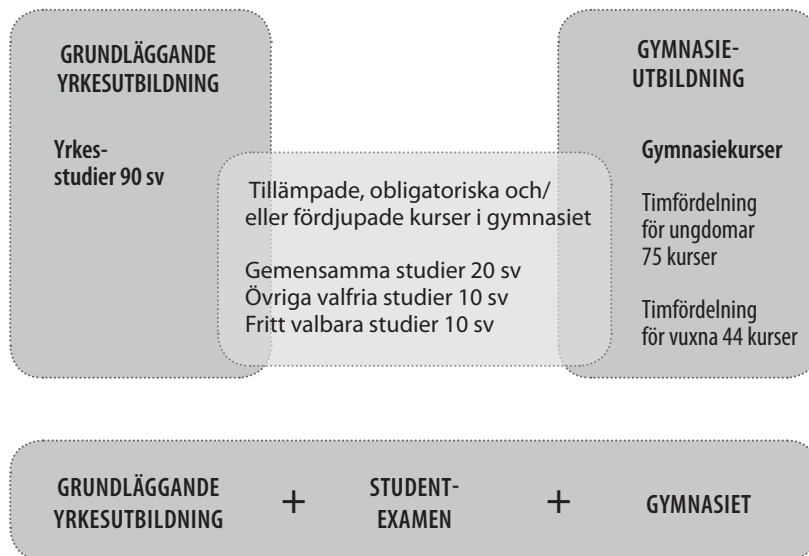
I studentexamen är endast modersmålsprovet av de fyra obligatoriska proven obligatoriskt för alla. Bland fyra prov väljer examinandena de tre andra proven till sin examen. Dessa är provet i det andra inhemska språket, provet i ett främmande språk, realprovet (psykologi, filosofi, historia, samhällslära, biologi, geografi, fysik, kemi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap) och matematikprovet. Examinanden kan inkludera ett eller flera extra prov i sin examen.

3.3 • Modeller för gemensamma studier

För samarbetet mellan gymnasie- och yrkesutbildning har det utvecklats olika modeller, av vilka följande är de mest centrala:

- två examina avläggs parallellt; målet är att förutom en grundläggande yrkesutbildning avlägga studentexamen och eventuellt också gymnasiets lärokurs
- gymnasiestudier avläggs som en del av den grundläggande yrkesutbildningen
- yrkesstudier avläggs som en del av gymnasiets lärokurs.

Studier som har avlagts i en annan läroanstalt kan räknas tillgodo som gemensamma, övriga valfria och fritt valbara studier i en grundläggande yrkesutbildning samt som obligatoriska, fördjupade och tillämpade kurser i gymnasieutbildningen. På detta sätt utgör studierna för flera examina på sätt och vis en gemensam del, vilket illustreras i figur 2.

Figur 2. Uppbyggnaden av en dubbelexamen med hjälp av kurser för en grundläggande yrkesutbildning och gymnasiekurser.

3.3.1 Att avlägga flera examina

Studier för två examina

När de studerande som avlägger en grundexamen inom yrkesutbildningen också vill avlägga studentexamen väljer de sådana kurser bland utbudet i ett eller flera gymnasier som hör till samarbetsnätverket som stöder deras deltagande i de prov som de vill avlägga i sin studentexamen. Studier för två examina räcker i allmänhet 3–4 år, och de studerande bedriver i regel yrkesstudier på andra stadiet. Utbildningsanordnaren beslutar om ansökningsförfarandet.

Tabell 3. Exempel på ansökningsförfarande för studier för två examina.

EXEMPEL 1	EXEMPEL 2
Den studerande ansöker direkt till studier för två examina. Studier för två examina har en egen ansökningskod i den gemensamma ansökan.	Den studerande söker till en grundläggande yrkesutbildning i den gemensamma ansökan. Efter att ha blivit antagen till den grundläggande utbildningen meddelar han eller hon sitt intresse för att också avlägga studentexamen. I vissa läroanstalter går det att ordna också en intern ansökan till studier för två examina under sommaren.

Enligt gymnasielagen (629/1998, 18 a §) kan en studerande som har avlagt eller håller på att avlägga en grundläggande yrkesutbildning delta i studentexamenproven utan tilläggsstudier. I praktiken förbereder sig de studerande ändå för skrivningarna genom att avlägga cirka 25–40 gymnasiekurser. I flera samarbetsnätverk på andra stadiet finns det redan färdiga lärostigar och rekommenderade gymnasiekurser utarbetade för de studerande. De som avlägger en grundläggande yrkesutbildning och studentexamen kan om de önskar ytterligare komplettera antalet gymnasiekurser så att de också får ett avgångsbetyg från gymnasiet.

Tabell 4. Exempel på förslag till gymnasiekurser och obligatoriska prov vid studier för två examina.

EXEMPEL 1	EXEMPEL 2
1) modersmålet och litteratur 2) engelska 3) matematik (kort eller lång lärokurs) 4) finska eller fysik eller psykologi som realämnen	1) modersmålet och litteratur 2) engelska 3) kort lärokurs i matematik 4) finska eller samhällslära eller psykologi som realämnen

Studier för två examina och gymnasiets lärokurs

För studier som leder till en grundläggande yrkesutbildning och studentexamen och som innehåller gymnasiets lärokurs kommer det ofta ansökningar direkt via gemensam ansökan och utbildningen räcker i allmänhet 4 år. Minimiantalet gymnasiekurser är 44 eller 75 beroende på om gymnasiets lärokurs avläggs enligt de läroplansgrunder som är avsedda för ungdomar (75 kurser) eller för vuxna (44 kurser). Studerande som har fyllt 18 år när de inleder sina gymnasiestudier kan genomföra gymnasiestudierna enligt läroplansgrunderna för vuxna.

Då en läroanstalt som ger gymnasieutbildning för ungdomar fungerar som samarbetsgymnasium ska studierna för två examina och gymnasiets lärokurs innehålla minst 75 gymnasiekurser enligt den läroplan som är avsedd för gymnasiestudier för ungdomar. De obligatoriska, fördjupade och/eller tillämpade gymnasiekurser som hör till studieprogrammet räknas tillgodo som gemensamma och fritt valbara studier samt ofta också som övriga valfria studier i den grundläggande yrkesutbildningen (sammanlagt 40 studieveckor). Avlagda yrkesinriktade studieavsnitt kan å andra sidan räknas tillgodo som gymnasiekurser. Av de obligatoriska 75 gymnasiekurserna kan till exempel 57 kurser ha avlagts i gymnasiet och de resterande 18 kurserna ha räknats tillgodo från en grundläggande yrkesutbildning.

Då ett vuxengymnasium fungerar som samarbetsgymnasium ingår sammanlagt 44 obligatoriska och fördjupade kurser i gymnasiets lärokurs enligt gymnasiets läroplan för vuxna. Gymnasieförordningen (810/1998, 1 §) föreskriver att en kurs i gymnasieutbildningen för ungdomar är 38 timmar och för vuxna 28 timmar lång. I gymnasiet utgörs en lärokurs för ett ämne av de obligatoriska och fördjupade kurser som de studerande läser enligt sin personliga studieplan samt av tillämpade kurser i nära anslutning till dem, vilket innebär att de studerande till och med i samma läroämne kan ha lärokurser av olika omfattning.

3.3.2 Att avlägga särskilda gymnasiekurser

I samarbetsnätverken för yrkes- och gymnasieutbildning kan det också vara möjligt att utvidga och fördjupa yrkeskompetensen genom att välja enskilda gymnasiekurser. På motsvarande sätt kan gymnasierna individualisera sina studier genom att välja kurser bland utbudet i en yrkesutbildning. Valfriheten kan också utvidgas genom utbildningsanordnarens eget utbud eller genom utbudet i det regionala läroanstaltsnätet.

Tabell 5. Exempel på hur yrkeskompetensen kan fördjupas med hjälp av gymnasiekurser.

GRUNDLÄGGANDE YRKESUTBILDNING	GYMNASIEKURSER SOM FÖRDJUPAR KOMPETENSEN
Ge inom bilbranschen	Långa lärokurser i matematik och fysik
Ge inom byggnadsbranschen	Långa lärokurser i matematik och fysik
Ge inom maskin- och metallbranschen	Långa lärokurser i matematik och fysik
Ge inom el- och automationsteknik	Långa lärokurser i matematik och fysik
Ge inom datateknik och data-kommunikationsteknik	Långa lärokurser i matematik och fysik
Ge inom företagsekonomi	Matematik- och språkkurser
Ge inom turism	Språkkurser
Ge inom hotell- och restaurangbranschen	Språkkurser
Ge inom social- och hälsovårdsbranschen	Kurser i psykologi
Ge inom läkemedelsbranschen	Kurser i matematik och kemi
Ge inom lantbruksbranschen	Kurser i biologi och kemi
Ge inom trädgårdsskötsel	Kurser i biologi och kemi

Även kursen i salongsdanser, som har ordnats som tillämpad kurs, har på många orter varit en populär kurs som fördjupar och breddar yrkesstudierna.

3.3.3 Att avlägga särskilda yrkesinriktade kurser i gymnasiet

Utbudet av yrkesstudier i gymnasiet ger studierna en tydligare arbetslivsriktning samt de studerande och lärarna större kunskap om och kontakter till arbetslivet. Yrkesstudierna erbjuder också möjligheter att utveckla samarbetet med yrkeshögskolorna. En gemensam kursbricka som har utvecklats som ett regionalt samarbete med yrkesläroanstalter ger gymnasiet en möjlighet att komplettera utbudet av tillämpade och läroanstaltsspecifika fördjupade kurser med yrkesstudier. Då kan gymnasierna i ett samarbetsnätverk koncentrera sig på sina egna styrkor i sitt kursutbud utan att utesluta ett omfattande kursutbud som innehåller också yrkesstudier.

I konst- och färdighetsämnen erbjuder den grundläggande yrkesutbildningen många möjligheter att genomföra både tillämpade och läroanstaltsspecifika fördjupade kurser.

För den studerande ökar yrkesstudierna mångformigheten och särprägligheten i utbildningsutbudet, vilket gör det lättare att idka egna intressen och utnyttja sina talanger i gymnasiestudierna.

Utbudet i den grundläggande yrkesutbildningen är omfattande. Det finns 53 olika examina med sammanlagt 113 olika utbildningsprogram. Tabell 6 innehåller en sammanställning av olika gymnasieämnen och grundläggande yrkesutbildningar som nära ansluter sig till dem eller som tillämpar dessa. Yrkesstudierna i dessa grundläggande utbildningar erbjuder många möjligheter att genomföra tillämpade och läroanstaltsspecifika fördjupade kurser inom ramen för de ovannämnda gymnasieämnena.

Tabell 6. Exempel på grundläggande yrkesutbildningar som anknyter till olika gymnasieämnen.

GYMNASIEÄMNE	GRUNDLÄGGANDE YRKESUTBILDNING
Matematik, fysik och kemi	Grundexamina inom teknik
Gymnastik	Grundexamen i idrott
	Grundexamen i dans
Musik	Grundexamen i musik
	Grundexamen i dans
Bildkonst	Grundexamen i visuell framställning
	Grundexamen i audiovisuell kommunikation
Hälsokunskap	Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen
Biologi och geografi	Grundexamen i natur och miljö
	Grundexamen inom lantbruksbranschen
	Grundexamen i trädgårdsskötsel
	Grundexamen i fiskeri
Språk	Grundexamen inom skogsbranschen
	Grundexamen i turism
	Grundexamen inom hotell- och restaurangbranschen

4

Motsvarigheter mellan studier inom grundläggande yrkesutbildning och gymnasiestudier

4.1 • Gymnasiets och yrkesutbildningens bedömningsprinciper

När två examina på andra stadiet avläggs parallellt bedöms den studerandes kunskaper och färdigheter separat enligt bedömningsprinciperna för båda examina.

Bedömning av gymnasiestudier

Gymnasiestudierna indelas i tre delar: obligatoriska, fördjupade och tillämpade kurser. En ämneslärokurs består av obligatoriska och fördjupade kurser enligt elevens individuella studieprogram samt av de tillämpade kurser som nära ansluter sig till dem.

De obligatoriska kurserna i vart och ett läroämne och de riksomfattande fördjupade kurser som definierats i grunderna för läroplanen bedöms med siffror enligt skalan 4–10 (810/1998, 6 §). Övriga fördjupade kurser och tillämpade kurser bedöms enligt läroplanen med siffror, med en anteckning om slutförd kurs (A = avlagd), underkänd kurs (U = underkänd) eller med ett verbalt omdöme. Om bedömningen av den studerande beslutar den lärare som svarar för undervisningen i de studier som ska bedömas eller, om lärarna är många, lärarna gemensamt. Om slutbedömningen beslutar rektor och den studerandes lärare gemensamt (F 810/1998, 9 §).

Vitsordet för lärokursen i ett läroämne fastställs som det aritmetiska medeltalet för de obligatoriska kurserna och de i grunderna för läroplanen definierade riksomfattande fördjupade kurserna som eleven har slutfört.

Alla obligatoriska läroämnena, förutom gymnastik, hälsokunskap och sådana ämnen som omfattar bara en kurs, bedöms med siffervitsord. Också valfria främmande språk bedöms med siffervitsord ifall lärokursen omfattar minst tre kurser. I studierna enligt lärokursen får den studerande ha underkända kursvitsord i obligatoriska och riksomfattande fördjupade kurser enligt tabell 7.

Tabell 7. Antal underkända kursvitsord.

Antal avlagda obligatoriska och riksomfattande fördjupade kurser	av vilka kursvitsordet får vara underkänt enligt följande
1–2 kurser	0
3–5 kurser	1
6–8 kurser	2
9 kurser eller fler	3

(Grunderna för gymnasiets läroplan 2003)

Av gymnasiets egna fördjupade och tillämpade kurser kan endast de som den studerande fått godkänt vitsord i räknas till gymnasiets lärokurs.

Vitsord som baserar sig på medeltal kan höjas

- om den studerande i ett fristående förhör visar större mognad och behärskning av läroämnet än vad vitsordet i ämnet på basis av kursbedömningen skulle förutsätta
- genom tilläggsprestationer i de fördjupade och tillämpade kurser som utbildningsanordnaren har definierat i läroplanen
- enligt prövning av dem som beslutar om bedömningen av den studerande, ifall den studerandes kunskaper och färdigheter när studierna i läroämnet slutförs är bättre än vad som vitsordet i läroämnet enligt kursbedömningen skulle förutsätta (Grunderna för gymnasiets läroplan 2003).

En studerande har fullgjort gymnasiets lärokurs när han eller hon har avlagt de enskilda ämneslärokurserna med godkänt vitsord på det sätt som angetts ovan och då minimiantalet kurser (75 kurser eller 44 kurser) för gymnasiet uppfylls. Till en studerande som har slutfört gymnasiets hela lärokurs ges avgångsbetyg.

I gymnasiet används följande betyg:

1. Avgångsbetyg från gymnasiet ges till en studerande som har slutfört gymnasiets hela lärokurs (bilaga 4).
2. Betyg över slutförd enskild lärokurs ges när en person har slutfört en eller flera av gymnasiets ämneslärokurser.
3. Betyg över utträde ur gymnasiet (skiljebetyg) ges till en studerande som avgår från gymnasiet innan han eller hon slutfört gymnasiets hela lärokurs.

Medan studierna pågår kan den studerande efter en avslutad period ges ett periodbetyg som innehåller uppgifter om avlagda kurser och ämnesvitsord.

Bedömning av yrkesstudier och examensbetyg

I yrkesutbildningen bedöms den studerandes studieprestationer, tidigare förvärvade kunskaper och färdigheter samt yrkesprov på skalan 1–3 (nöjaktiga 1, goda 2 och berömliga 3). De valfria studierna kan med den studerandes samtycke godkännas som slutförda utan vitsord. En studieprestation kan godkännas som slutförd också utan vitsord, men då måste det säkerställas att den studerande kan få ett vitsord för examensdelen. Om bedömningen av studieprestationerna och kunskaperna beslutar den lärare som svarar för undervisningen i de studier som ska bedömas eller, om lärarna är många, lärarna gemensamt. (488/2008, 10 §.)

I examensgrunderna för grundläggande yrkesutbildning och i grunderna för fristående examina ingår målen och kriterierna för bedömningen för var och en examensdel. Bedömningen ska avse behärskande av arbetsprocessen, arbetsmetoder, redskap och material, behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet och nyckelkompetens för livslångt lärande (bland annat lärande och problemlösning, interaktions- och samarbetsfärdigheter, yrkesetik samt hälsa, säkerhet och funktionsförmåga).

Ett examensbetyg är en helhet som består av både ett avgångsbetyg och ett yrkesprovsbetyg. I den grundläggande yrkesutbildningen ges den studerande ett examensbetyg över avlagd examen efter att med godkänt vitsord ha avlagt de examensdelar och yrkesprov som hör till examen. (811/1998, 13 §.)

Betyget för en grundläggande yrkesutbildning bör innehålla vitsord för alla examensdelar som ingår i examensgrunderna, också för övriga valfria studier som ingår i yrkesinriktade studier. Bedömningen är kriteriebaserad, vilket innebär att kunskaperna och färdigheterna jämförs med kraven på yrkesskicklighet för examensdelarna och med bedömningskriterierna utgående från dem.

Övriga betyg som används i yrkesutbildningen

Intyg över avlagda studier ges medan studierna pågår. Förutom vitsord innehåller intyget också deltagande i sådana examensdelar som inte ännu har blivit bedömda samt ytterligare vilka prestationer ett examensbetyg förutsätter av den studerande. Också när den studerande inte har avlagt alla kurser som ingår i examen eller om det inte finns tillräckliga grunder att utfärda ett examensbetyg ges den studerande i stället för ett examensbetyg ett intyg över avlagda studier. (Bilaga 1).

Ett skiljebetyg ges till en studerande som avgår från yrkesläroanstalten utan att ha slutfört hela lärokursen för utbildningen. I betyget antecknas avlagda studier samt yrkesproven och bedömningen av dem. (Bilaga 1.)

4.2 • Att tillgodoräkna studier och att erkänna kunnande

Lagen om yrkesutbildning föreskriver att en studerande som deltar i yrkesutbildning har rätt att få tidigare slutförda studier som till sina centrala delar motsvarar målen och kraven i läroplanen eller kunnande som förvärvats på annat sätt bedömda och erkända. Genom erkännande av kunnande kan den studerande få obligatoriska, alternativa eller valfria studier tillgodoräknade eller ersatta. Beslut om erkännande av kunnande ska fattas innan nämnda studier eller en studiehelhet som gäller kunnande som ska tillgodoräknas inleds (L 601/2005, 30 §). Förordningen preciserar att den studerande måste ansöka om bedömning och erkännande av studier som genomförts i andra sammanhang eller kunnande som förvärvats på annat sätt. Ansökan ska göras i tillräckligt god tid innan studierna eller studiehelheten i fråga inleds. Den studerande ska visa en sådan utredning över sina studier eller sitt kunnande som en bedömning av kunnandet förutsätter (F 603/2005, 12 a §).

Utgångspunkten vid fastställning av motsvarigheter är att en studievecka i den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar en gymnasiekurs. Definitionen av motsvarigheter iakttar de bestämmelser om tillgodoräkning av studier och erkännande av kunnande som ingår i gymnasiets och den grundläggande utbildningens läroplansgrunder.

För att underlätta samarbetet, utnyttjandet av det gemensamma studieutbudet och tillgodoräkandet av studier eller erkännandet av kunnande definieras också motsvarigheterna mellan gymnasiestudier och gemensamma studier i yrkesutbildningen i de nya examensgrunderna för grundläggande yrkesutbildning. I tabell 8 ingår gymnasiekurser som motsvarar examensdelar som kompletterar yrkeskompetensen (gemensamma studier).

Tabell 8. Gymnasiekurser som kan ersätta examensdelar som kompletterar yrkeskompetensen (gemensamma studier) (Bilaga 6).

EXAMENSDELAR SOM KOMPLETTERAR YRKESKOMPETENSEN (GEMENSAMMA STUDIER)	ERSÄTTANDE GYMNASIEKURSER
Modersmålet, svenska 4 sv	MO1, MO2, MO4 och (MO3, MO5, MO6 eller MO7)
Främmande språk, A-språk 2 sv	A1
Främmande språk, B-språk 2 sv	B1
Matematik 3 sv	(MAB1 och MAB2) eller (MAA1 och MAA2 eller MAA3)
Fysik och kemi 2 sv	FY1 och KE1
Samhälls-, företags- och arbetslivskunskap	SH1 och SH2
Gymnastik	I1 eller I2
Hälsokunskap 1 sv	HK1
Konst och kultur 1 sv	KU1, KU2, MU1 eller MU2
Miljökunskap 4 sv	BI3
Data- och kommunikationsteknik 4 sv	Ingen direkt motsvarighet
Etik 4 sv	Ingen direkt motsvarighet
Kulturkännedom 4 sv (valfri 0–4 sv)	Ingen direkt motsvarighet
Psykologi 4 sv (valfri 0–4 sv)	PS1, PS2, PS4 och PS5
Företagsverksamhet 4 sv	Ingen direkt motsvarighet

4.3 • Gymnasiestudier som en del av den grundläggande yrkesutbildningen

De nya examensgrunderna för den grundläggande utbildningen 2008–2010 föreskriver att de examensdelar som kompletterar yrkeskompetensen (gemensamma studier 20 sv), fritt valbara examensdelar (10 sv) samt övriga valfria examensdelar i anslutning till yrkesstudierna (10 sv) kan ersättas av prestationer från en annan grundläggande yrkesutbildning eller från gymnasieutbildningen om de till sina mål och innehåll motsvarar den utbildning som examinanden håller på att avlägga.

Huvudprincipen för erkännande av kunnande är att den studerandes slutgiltiga vitsord, till exempel vitsordet för gymnasiets lärokurs, förs över till grundexamensbetyget efter att ha omvandlats enligt en omvandlingstabell (tabell 9). Om studierna har avlagts i gymnasiet, antecknas i betyget att vitsordet motsvarar gymnasiets målsättning. Gymnasiets lärokurs kan räknas till godo om den kombineras med gemensamma studier eller specificeras i betyget som gemensamma, fritt valbara och

övriga valfria studier. Till exempel kan de 6 obligatoriska kurserna i gymnasiets korta lärokurs i matematik räknas till goda så att 3 sv räknas som gemensamma och 3 sv som fritt valbara studier. Efter att gymnasiestudierna har bedömts med ett vitsord kan det inte delas.

Ifall övriga valfria studier i yrkesutbildningen ersätts med gymnasiestudier krävs inget yrkesprov i dessa studier. Yrkesprovet är obligatoriskt endast då de övriga valfria studierna är yrkesinriktade.

Tabell 9. Motsvarighetsskala/omvandlingstabell för omvandling av vitsord.

GYMNASIETS VITSORDS- SKALA 5–10	VITSORDSSKALA FÖR YRKESLÄROANSTALT 1–5	SKALA 1–3
utmärkta 10	berömliga 5	berömliga 3
berömliga 9	berömliga 5	berömliga 3
goda 8	goda 4	goda 2
nöjaktiga 7	goda 3	goda 2
försvarliga 6	nöjaktiga 2	nöjaktiga 1
hjälpiga 5	nöjaktiga 1	nöjaktiga 1

Tillgodoräknande av studier eller erkännande av kunskaper och färdigheter görs för varje enskild examensdel. Om de vitsord som en studerande har fått tillgodoräknade inte är slutgiltiga vitsord för en lärokurs utan vitsord för enskilda kurser, ses de som studieavsnitt för yrkesinriktade examensdelar. För dessa studier, som antecknats i studiekortet, ger läroanstalten ett separat vitsord i examensbetyget och det antecknas inte i betyget att studierna har avlagts i en annan läroanstalt, utan vitsordet anses motsvara målen för yrkesstudierna. (Kinnunen & Halmevuo 2003, 90.)

Om vitsordet för en lärokurs saknas bör det ges antingen med hjälp av ett yrkesprov eller genom att godkänna gymnasiets särskilda kursbedömningar som utvärdering av studieavsnitten omvandlat till den skala som används i yrkesutbildningen. Läroanstalten ska se till att de studier som ska erkännas eller de på annat sätt förvärvade kunskaperna motsvarar målen och de centrala innehållen i examensgrunderna.

Om studieavsnitt som har avlagts i en annan läroanstalt saknar vitsord eller om vitsordet för studieavsnittet inte kan föras över från ett annat examensbetyg, utvärderas kunnandet av den eller eventuellt de lärare som ansvarar för undervisningen så att kunskaperna och färdigheterna kan konstateras och bedömas med hjälp av en trestegsskala. (Kinnunen & Halmevuo 2003, 51.)

Däremot bör en examensdel kunna godkännas som avlagd eller räknas till godo också utan vitsord. Till exempel kan kurser som har avlagts i gymnasiet, delar av en annan yrkesutbildning, ett sommarjobb, en arbetserfarenhet och andra studier som saknar vitsord ersätta delar av studieavsnitt. De bedöms inte med vitsord, utan de antecknas i studiekortet som presterade studieavsnitt.

När gymnasiets lärokurs räknas till godo kan det uppstå problem med att de omvandlade vitsorden inte bekräftar kompetensen på ett rättvist sätt. En studerande som till exempel har avlagt 10 kurser i lång matematik kan ha vitsordet 6 i matematik. Omvandlat till betyget för grundexamen blir vitsordet nöjaktiga 1, vilket kan vara en nackdel om den studerande till exempel söker till en yrkeshögskola med sitt betyg för grundexamen. I en sådan situation kan den studerande om han eller hon önskar påvisa sina kunskaper i matematik på basis av målen för grundexamen och få ett nytt vitsord. För detta vitsord ansvarar den lärare som har gett vitsordet, och i examensbetyget går det inte längre att hänvisa till gymnasiestudierna. (Kinnunen & Halmevu 2003, 50.)

Yrkesstudier som en del av gymnasiestudierna

Enligt 23 § i gymnasielagen (ändrad 30.12.2008/1116) har studerande rätt att få tidigare avlagda studier eller på annat sätt förvärvade kunskaper och färdigheter bedömda och erkända om de till sina mål och centrala innehåll motsvarar läroplanen. Genom att erkänna kunskaper kan studerande få obligatoriska, fördjupade eller tillämpade studier, som hör till gymnasiets lärokurs, tillgodoräknade och ersatta. Vid behov ska kompetensen påvisas på det sätt som utbildningsordnaren beslutar. Beslutet om erkännande av kunnande görs på särskild begäran innan studierna i fråga eller studieavsnittet för den kompetens som ska räknas till godo börjar.

När en gymnasiestuderande får studier från andra läroanstalter tillgodoräknade gäller bedömningen för den läroanstalt där prestationen har utförts. Om det är frågan om en kurs som enligt gymnasiets läroplan bedöms med siffror omvandlas vitsordet till gymnasiets vitsordsskala enligt motsvarighetsskalan (tabell 9). I sådana fall där gymnasiet inte kan avgöra om en kurs som har avlagts i en annan läroanstalt motsvarar det högre eller lägre gymnasievitsordet, avgörs vitsordet till den studerandes förmån. I gymnasieutbildningen för vuxna kan tidigare gymnasiestudier räknas till godo genom en anteckning om att kursen är avlagd, om den studerande har inlett sina gymnasiestudier efter att han eller hon har fyllt 18 år.

4.4 • PSP – personlig studieplan

PSP används i första hand i yrkesutbildning på andra stadiet.

Generellt används begreppen begränsad och öppen PSP. En begränsad PSP är en konkret studieplan som görs i början av studierna och som också innehåller tidigare slutförda studier för att det ska kunna fastslås om det finns studier som kan ersättas. Den innehåller också en plan över studiernas framskridande och över valda studiehelheter. PSP preciseras vid behov. Studiernas framskridande kan via studieprestationerna ses som ett förverkligande av den personliga studieplanen. I regel koncentreras den begränsade personliga studieplanen till individens egna studier och planeringen av dem.

Utbildningsanordnaren kan till exempel med olika stommar och tabeller underlätta utarbetandet av en begränsad PSP, eftersom PSP främst utarbetas kring studiernas olika former och innehåll och därför har en nära anknytning till läroanstalternas läroplaner.

När det gäller en öppen PSP är det snarare frågan om ett tänkesätt som förutsätter en aktiv observation av det egna lärandet och om en vision om en egen livslång utveckling (fortsatta studier, yrkesinriktad utveckling). Då kommer PSP att utgöra ett slags "portfölj" som fylls med olika dokument under studiernas gång. PSP blir fullständigare och kompletteras till att småningom innehålla personliga mål och en definition av det framtida yrket.

Oberoende av sin form är målet för den personliga studieplanen att vara ett stöd i planeringen av studierna, ge information om i vilken följd studierna skall avläggas och klarlägga vad som är väsentligt och oväsentligt med tanke på studierna. Dessutom är syftet med PSP att klargöra möjligheterna att göra karriär och idka fortsatta studier både i hemlandet och utomlands.

Med hjälp av den personliga studieplanen behärskar de studerande sina studier bättre när de kan planera dem redan från början. Den gör det lättare för de studerande att förbinda sig. Dessutom kan inläringen med hjälp av PSP handledas mer individuellt och inläringen blir också mer flexibel på ett individuellt plan.

Då det gäller samarbetet mellan läroanstalter (mellan två yrkesläroanstalter eller mellan en yrkesläroanstalt och ett gymnasium) bör den studerandes PSP innehålla en överenskommelse om hur studierna motsvarar varandra och hur studierna från en annan examen ska godkännas som en del av examen. Det förutsätter att läroanstalterna bekantar sig med olika läroplaner och gör upp inbördes avtal. Som utgångspunkt vid jämförelsen är att en studievecka i en grundläggande yrkesutbildning motsvarar en gymnasiekurs. (Kinnunen & Halmevu 2003, 39.)

5

Hur samarbetet genomförs

De regionala modeller som presenteras i det här kapitlet bygger på verksamheten hos följande utbildningsanordnare och deras samarbetsparter:

Lapplands yrkesinstitut
Yrkesinstitutet Oulun seudun ammattiopisto
Västra Lapplands yrkesinstitut
Yrkesinstitutet Kemi-Tornion ammattiopisto
Tammerfors yrkesinstitut
Samkommunen för utbildning i Mellersta Nyland Keuda
Kurscenter Koulutuskeskus Salpaus
Samkommunen för utbildning i Esboregionen Omnia
Kurscenter Koulutuskeskus Sedu
Inlärningsnätverket Itäsuomalainen oppimisverkosto ISOVerstas

Förvaltning

Den centrala frågan i utredningen om regionalt samarbete för utbildning på andra stadiet (Mäensivu et al. 2007) var hur förvaltnings- och verksamhetsmodellen för det regionala samarbetet för utbildning skulle se ut. Det är viktigt att vara medveten om att dessa två begrepp innebär olika saker. Förvaltningsmodellen definierar framför allt beslutsförfarandet, medan det går att utarbeta verksamhetsmodeller till en viss gräns också oberoende av vilka beslutsförfaranden som används. En fungerande beslutsmodell kan stödja utarbetandet och utvecklandet av en verksamhetsmodell, medan en komplicerad och trög förvaltningsmodell kan fördröja verksamhetsmodellen eller hindra den från att utvecklas. I regionala strategiska utredningar på andra stadiet presenteras olika modeller. Den mest använda är samarbets- eller nätverksmodellen.

Samarbets- eller nätverksmodellen

I nätverksmodellen har varje kommun en egen organisation till exempel för organisering av gymnasieutbildning. Därför är det strategiska arbetet också för gymna-

sieutbildningen en del av kommunernas strategiska arbete, som dock beaktar hela regionens och landskapets strategi. Samarbetet bygger på frivillighet och en vilja att se dess möjligheter, men de som deltar i samarbetet kommer överens om principerna för hur tjänsterna för gymnasieutbildningen ska förverkligas. Förenhetligandet av systemen sker genom kommunernas egna beslut samt eventuellt också genom avtal om köp av tjänster.

De principfrågor som ska ingå i avtalet gäller till exempel läsårets arbetstider, ett veckoschema för organisering av undervisningen (roterande lektionsschema), fortbildning, system för dataadministration, internationell verksamhet, studiehandledning, studerandevård, organisering av särskilt stöd och stödtjänster.

I samarbetsmodellen sköter varje kommun som är tillräckligt stark i regel om organiseringen av gymnasieutbildning, tar beslut i frågor som gäller skolnätet och förvaltningsstrukturen samt gymnasieutbildningens ekonomi. För att få ner kostnaderna komprimerar kommunerna i allmänhet skolnätet och förstorar undervisningsgrupperna, minskar på kursutbudet och allmänna verksamhetsanslag, koncentrerar stödtjänsterna och lättar på förvaltningen. De inbesparingar som i samarbetsmodellen fås genom samarbete är framför allt samplanering av funktioner och till exempel skolinvesteringar. I tabell 10 anges samarbetsmodellens för- och nackdelar enligt Jari Kinnula (2006).

Tabell 10. Samarbetsmodellens för- och nackdelar.

SAMARBETSMODELLENS FÖRDELAR	SAMARBETSMODELLENS NACKDELAR
klara grunder för organisering av verksamheten	perspektivet och fördelen för regionen försvagas
beslut fattas nära servicen	spritt beslutsfattande (nämnder)
kommunernas eget omdöme bättre	förutsätter komplexa avtal
flexibel organisering av närtjänster	leder inte till nämnvärda inbesparingar
lokala förhållanden mera bekanta	otillräckligt stöd för utvecklingsåtgärder

5.1 • Avtal och finansiering

Det finns två alternativ till avtalsmodeller för regional undervisning på andra stadiet: samarbetsavtal och kommunala serviceavtal. I samarbetsavtalet kommer man överens om visioner och mål för det planerade samarbetet samt om allmänna principer, innehåll, organ, personal, lokaliteter, inventarier och utrustning. Serviceavtalet innehåller avtal om fördelningen av kostnader och ansvar, frågor i anslutning till bedöm-

ning av tjänsterna och deras kvalitet samt när avtalet träder i kraft, när det kan sägas upp och förfarandet vid meningsskiljaktigheter.

I serviceavtalet avtalas om hur helhets servicen för undervisning på andra stadiet ska genomföras i varje kommun samt om kostnaderna: om antal undervisningstimmar i varje kommun, undervisningsställen och fördelning av undervisningsgrupper, hur stödtjänster i anslutning till undervisningen samt utrymmes- och måltidstjänster ska genomföras samt om övriga frågor i anslutning till undervisning inklusive kostnader. Om det under året sker betydande förändringar i behovet av tjänster, justeras serviceavtalet och faktureringen enligt genomförda förändringar (Seudullisen ope- tustoimen keskeiset periaatteet, 2007, s. 1).

Nedan följer en förteckning över frågor som avtalet kan innehålla.

1. Avtalsparter. Punkten innehåller en förteckning över de utbildningsanordnare och läroanstalter som ingår i nätverket.
2. Avtalets syfte och mål. Parterna har kommit överens om förfaringssätt och principer som skapar förutsättningar för samarbete för utbildning på andra stadiet i enlighet med utbildningslagstiftningen.
3. Utveckling och koordinering av samarbetet mellan läroanstalter. Avtal om frågor som gäller ledning och koordinering av nätverket.
4. Koordineringsenhetens uppgifter. Avtal om koordineringsenhetens uppgifter och arbetsfördelning mellan enheten och enskilda läroanstalter.
5. Koordineringsenhetens förvaltning. Avtal om nätverkets ledning samt hur förvaltningsenheten och ledningsgruppen bör utformas.
6. Kostnader för samarbetet och koordineringen.
7. Övriga aktörers läroanstalter. Avtal om nätverkets nya aktörer och förutsättningarna för deras delaktighet.
8. Övriga avtalsvillkor. Eventuella förändringar i nätverket har beaktats.
9. Tidpunkt för när avtalet träder i kraft och upphör.
10. Underskrifter.

Avtalspraxis varierar. I vissa nätverk görs avtalet för följande läsår, i andra görs det endast en gång och kompletteras av verksamhetsplaner som utarbetas årligen. En del anordnare har avtal som gäller tillsvidare, vilket under en lång avtalsperiod ger en känsla av kontinuitet samt en möjlighet att planera verksamheten på tillräckligt lång sikt. I allmänhet utgörs avtalsparterna av representanter för staden eller kommunen och representanter för samkommuner för utbildning eller av andra utbildningsanordnare.

Hur samarbetet beaktas i finansieringen

På statistikföringsdagen kan en studerande utgöra grund för finansiering bara som studerande antingen i gymnasiet eller i en grundläggande yrkesutbildning. I gymnasiet utgör bara de studerande som avlägger gymnasiets hela lärokurs grund för finansiering. Finansieringen beviljas endast så länge som det räcker att avlägga utbildningen på heltid. När det gäller yrkesutbildning gäller dessutom studiestödsbestämmelsens definition av heltidsstudier: inom yrkesutbildningen ska i medeltal minst 3 sv/studiemånad avläggas (= 3–4 år). Av särskilda orsaker kan studietiden förlängas. För studerande som har fyllt 18 år när de inleder gymnasieutbildningen är finansieringen 60 % av priset per enhet.

EXEMPEL	LÄROANSTALT A	LÄROANSTALT B
Exempel 1	Den studerande anmäls som grund för finansiering på statistikföringsdagen. Köper utbildning. Studierna framskrider i sådan takt att de räknas som heltidsstudier.	Den studerandes prestationer följs upp, möjligt att vara inskriven men anmäls inte som grund för finansiering på statistikföringsdagen. Säljer utbildning. Kostnaderna hör inte till statsandelsgrunden.
Exempel 2	Den studerande anmäls som grund för finansiering på statistikföringsdagen. Undervisningen är en "bytesvara", inga penningtransaktioner sker. De studerande ryms i befintliga grupper och/eller kostnaderna uppstår jämnt för bägge parter.	Den studerandes prestationer följs upp, möjligt att vara inskriven men anmäls inte som grund för finansiering på statistikföringsdagen.
Exempel 3	Den studerande påbörjar yrkesutbildningen och utgör grund för finansiering på statistikföringsdagen.	Den studerandes gymnasiestudier följs upp, möjligt att vara inskriven men anmäls inte som grund för finansiering på statistikföringsdagen.

EXEMPEL	LÄROANSTALT A	LÄROANSTALT B
Exempel 3 fortsätter	Köper utbildning (kostnaderna bokförs som kostnader för utbildningen). Den studerande avlägger yrkesutbildningen på 3 år och kan efter det inte utgöra grund för finansiering inom yrkesutbildning. Kan vara privatstuderande eller övergå till gymnasiet som ämnesstuderande.	Säljer utbildning (kostnaderna hör inte till statsandelsgrunden). Den studerande kan övergå till gymnasiet om han/hon avlägger hela lärokursen för gymnasiet.
Exempel 4	Den studerande antas för att avlägga en yrkesutbildning men första årets studier anordnas i hemortens gymnasium. En person studerar vid en yrkesläroanstalt men en begränsning utgörs av att det i tillståndet att ordna utbildning anges på vilken ort undervisning kan ordnas. Köper utbildning.	Om den studerande inte avlägger gymnasiets lärokurs kan han/hon inte utgöra grund för finansiering på statistikföringsdagen. Säljer utbildning.
Exempel 5	Den studerande utnyttjar studieutbudet från flera läroanstalter. Den studerande studerar på statistikföringsdagen bara vid en läroanstalt. De andra läroanstalterna följer upp den studerandes prestationer, han/hon kan vara inskriven men anmäls inte som grund för finansiering på statistikföringsdagen.	
Exempel 6	Läroanstalterna bildar ett samarbetsnätverk som erbjuder de studerande valmöjligheter genom att åtminstone en del av kostnaderna allokeras till en gemensam budget. De studerande utgör grund för finansiering i sin "egen läroanstalt" på statistikföringsdagen. Kostnaderna statistikförs på olika utbildningsformer enligt en överenskommen budgeteringsprincip och andra avtal.	

Figur 3. Exempel (Tiihonen 2006): representanter, representanter för samkommunen för utbildning och utbildningsanordnare.

Studier för två examina kan finansieras till exempel med enhetspriset för yrkesutbildning. Kostnaderna fördelas enligt ett avtal som ingås med utbildningsanordnaren för gymnasieutbildningen. Yrkesutbildningens utbildningsanordnare betalar till exempel en ersättning till gymnasierna för organisering av förvaltningen, för lönekostnader för gymnasiets studiehandledare 0,05 årsveckotimmar/studerande enligt gällande TKA samt 1 årsveckotimme/gymnasiegrupp för organisering av grupphandledning. Undervisningen ersätts enligt faktiska kostnader.

I fördelningen av kostnaderna för samarbetet gäller olika praxis. Av utvärderingsrådets utredning framgår att om antalet studerande som flyttas över är litet, anses

balansen mellan läroanstalterna i allmänhet vara orubbad och då behövs inga penningtransaktioner. När antalet studerande ökar är det däremot vanligt att någon form av skriftligt avtal görs upp. Det har till exempel ingåtts avtal där den mottagande läroanstalten får ersättning på basis av förskott på statsandelen på priset för en studerande enligt studieveckor eller kurs eller alternativt en fast ersättning.

Det vanligaste förfarandet är dock att var och en ansvarar för kostnaderna för de studerande som är inskrivna genom att betala för undervisningen i enlighet med avtalen och faktureringen som bygger på dem. I och med att det har blivit populärare att avlägga två examina har emellertid kostnaderna för samarbetet stigit och blivit komplexare bland annat på grund av att den individuella planeringen av studierna har ökat. Många utbildningsanordnare har inte på förhand slagit fast de ekonomiska resurserna för samarbetet i sin helhet. Resurser behövs emellertid inte bara till att genomföra det egentliga kursutbudet utan också för organisering, handledning, transporter samt för inläring i arbetet eller annan sommarverksamhet (Mäensivu et al. 2007, 58–59).

5.2 • Ledning och personal

Samarbetsnätverket har inte en klar och tydlig strategisk ledning eller chef som ensam kan fastslå målen för verksamheten. I en utredning av regionalt samarbete (Mäensivu et al. 2007) konstateras att försöksregionerna tycks sakna ett övergripande ledarskap. En av ledningens största uppgifter är att få organisationens aktörer motiverade att förbinda sig till samarbetet.

I utbildningsväsendets regionala nätverk är ledarskapet delat. Ledaren i varje organisation, till exempel direktören för bildningsväsendet eller rektor, måste överlåta sina befogenheter till nätverket för att nå gemensamma mål i vissa frågor. Nätverket kan inte ledas på samma sätt som en traditionell hierarkisk organisation. Nätverks-samarbete gör verksamheten otydlig, osäker och diffus. Det viktiga är att förstå och acceptera karaktären av nätverkssamarbete som ett expanderande och självorganiserande fenomen som kan skapa innovationer.

I stället för traditionell ledning är det snarare frågan om att skapa förutsättningar för nätverket att verka resultatrikt (Regionalt samarbete, 2006).

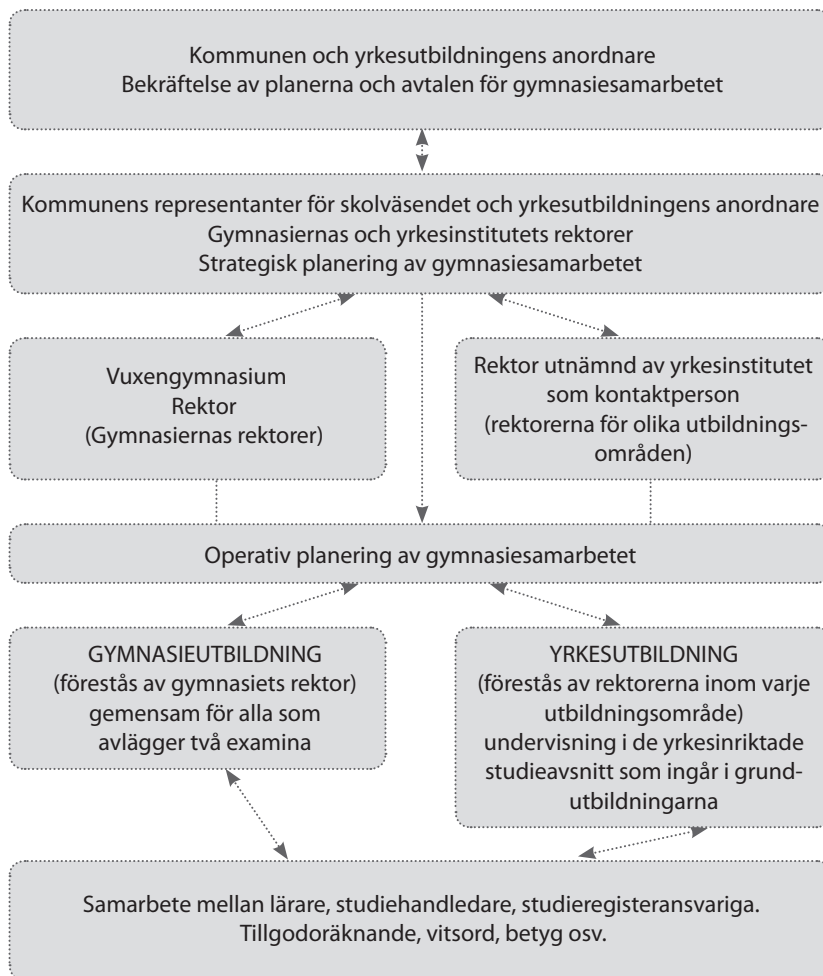
Ledningens och ledarskapets egenskaper i ett nätverk och i en hierarkisk organisation (tabell 11).

Tabel 11. Ledarskapets egenskaper.

LEDNING AV EN TRADITIONELL ORGANISATION	LEDNING AV ETT NÄTVERK
Ledarskapet är tydligt definierat och i allas kännedom.	Ledarskapet är ett delat ledarskap, det kan finnas flera ledare och olika ärenden kan fördelas på olika ledare.
Ledningen stakar ut riktlinjer för utvecklingen.	Riktlinjerna för nätverkets utveckling utformas i en intern, ofta långvarig dialog.
En ledarposition förutsätter en viss ställning eller expertis inom organisationen.	Nätverkets gemensamma frågor utgör till stor del grund för behovet av ledarskap.
	En ledare måste framför allt ha förhandlings-, kommunikations-, interaktions- och övertalningsförmåga.
Ledningen påverkas av olika situationer inom den egna organisationen.	En ledare måste kunna fläta samman de gemensamma frågor som angår hela nätverket.
Den egna organisationens behov kommer i första hand.	Ibland måste den egna organisationens behov kunna läggas åt sidan till förmån för nätverket.

I de formella avtalen i planeringskedet är det möjligt att skapa förutsättningar för samarbete. Efter det är organiseringen av verksamheten på rektorernas och studiehandledarnas eller särskilda arbetsgruppers ansvar. I ett samarbetsnätverk vilar de praktiska sysslorna i allmänhet på rektorerna och studiehandledarna, oberoende av nätverkets storlek (Mäensivu et al. 2007, 44).

I figur 4 ansvarar till exempel representanterna för skolväsendet och yrkesutbildningens utbildningsanordnare samt gymnasiernas och yrkesinstitutets rektorer för den strategiska planeringen och ledningen. Ledningsgruppen som består av de ovannämnda rektorerna förbereder förslagen. Samarbetet koordineras av en gemensamt utsedd part.

Figur 4. Exempel på ledarskapet.

Ledarskapet kan till exempel beskrivas som ett delat ledarskap vars uppgifter, befogenheter och ansvar delas av en ledningsgrupp, rektorsgrupp, administratör och koordineringsenhet för läroanstaltsnätet. Även andra arbetsgrupper inom läroanstaltsnätet, till exempel grupper som ansvarar för planering, studiehandledning och internationell verksamhet, har var och en på sitt område uppgifter i anslutning till ledning och koordinering. Den praktiska verksamheten leds av en koordineringsenhet, som kan bestå av en heltidsanställd koordinatör, en teknisk och grafisk stödperson (40 %) och en ekonomisekreterare (10 %). Officiella handlingar undertecknas av administratören, som också leder koordineringsenhetens personal.

De olika aktörernas roller varierar beroende på hur stort samarbetsnätverket är. I ett större samarbetsnätverk bygger arbetsfördelningen på strategiska beslut, en syste-

matisk planering samt på olika samarbets- och temagrupperns verksamhet (Mäensivu et al. 2007, 44).

I olika samarbetsformer varierar lärarnas roller så mycket att de i en enskild samarbetsenhet kan bestå av allt från samarbete i planeringen av läroplanen till sporadisk undervisning. Samarbetet kan också medföra olika hot mot lärarens arbete, till exempel en rädsla för att undervisningsresurserna minskar eller för att läraren blir tvungen att övergå till ett annat läroämne eller en annan läroanstalt. Om samarbetet påbörjas utan att parterna är tillräckligt väl informerade eller motiverade, upplevs det lätt som extra arbete som inte hör till befattningsbeskrivningen. Läraren kan bli tvungen att pendla mellan olika läroanstalter och undervisa studerande som kommer från flera läroanstalter och som har en heterogen kunskapsnivå (Mäensivu et al. 2007, 44).

Det är viktigt att de lärare eller övriga personer som deltar i arbetsgrupperna är på det klara med sina uppgifter, sin ställning och sina befogenheter både i hela läroanstaltsnätet och i varje läroanstalt för sig. Det regionala samarbetet kan medföra förändringar eller omstruktureringar i personernas arbetsuppgifter, tjänstearrangemang eller andra motsvarande förändringar. Kommunerna och övriga utbildningsanordnare åläggs att förhandla om dessa förändringar med personalorganisationerna i enlighet med författningar och avtal.

Undervisningspraxis varierar, men undervisningen ges huvudsakligen av två parter. Lärarna för yrkesutbildningen ansvarar för undervisningen av de yrkesinriktade avsnitten och gymnasieundervisningen ges antingen av daggymnasiets eller av vuxengymnasiets lärare. Övrig verksamhet i anslutning till personalen kan utvecklas till exempel genom arbete i arbetsgrupper. Läroanstalterna utser årligen medlemmar till arbetsgrupper, till exempel grupper som ansvarar för planering, studiehandledning och internationell verksamhet. De diskuterar arbetsgruppernas aktuella ärenden i sina läroanstalter och framför personalens hälsningar till grupperna.

5.3 • Modeller för gymnasieutbildning och yrkesexamen

Ansökan

Ansökan till yrkes- och gymnasieutbildning sker via Internet. Ett elektroniskt ansökningssystem som ger uppgifter om utbildningsutbudet har utarbetats för att det ska vara allt lättare att betjäna sökande och utbildningsanordnare. Den gemensamma ansökan sker på våren och hösten.

Ett mål inför framtiden är att alla behöriga sökande antas till inträdes- och lämplighetstest utan förhandsurval. Utbildningsanordnaren gör urvalet på basis av prov,

betyg och arbetserfarenhet. Urvalet publiceras såsom hittills i juni. De sökande som i den egentliga gemensamma ansökan har blivit utan studieplats har en möjlighet att söka lediga studieplatser i en nationell kompletterande gemensam ansökan som ordnas på sommaren.

Gemensam ansökan: vem gör vad?

- Undervisningsministeriet beslutar om grunderna för antagning samt om tidtabellen för den gemensamma ansökan.
- Utbildningsstyrelsen ansvarar för det elektroniska systemet för gemensam ansökan, det nationella genomförandet av urvalet, upprätthållandet och utvecklandet av systemet samt för den riksomfattande utbildningen och informationen i anslutning till valet av studerande. Det finns planer på att grunda en gemensam servicetjänst.
- Huvudmännen för yrkes- och gymnasieutbildning samt för läroanstalter för fritt bildningsarbete informerar om utbildningsutbudet och gör en elektronisk uppdatering av utbildningsutbudet och grunderna för antagning av studerande, beslutar om inträdes-, lämplighets- och språkprov som eventuellt kommer att anordnas samt om antagning av studerande (Utbildningsstyrelsen 2007).

De flesta utbildningsanordnare har i den gemensamma ansökan en särskild sökkod för avläggande av grundläggande yrkesutbildning och studentexamen. I vissa läroanstalter sker ansökan till studier för två examina efter antagningen till en grundläggande yrkesutbildning i juni. Det sker med hjälp av en särskild ansökningsblankett i samband med att de sökande meddelar att de tar emot studieplatsen. I ansökningsblanketten meddelar de sökande i juni att de är intresserade av att avlägga två examina eller studier i enskilda gymnasieämnen.

Tidsplaneringen av studierna

En del utbildningsanordnare har övergått till ett gemensamt periodsystem och gemensamma inlednings-, avslutnings- och semestertider samt till en daglig inpassning av undervisningen eller dagliga samarbetstider. Andra har inte hittat någon gemensam lösning. I sådana fall uppstår problem med att passa in undervisningen, i synnerhet i situationer där de studerande måste byta läroanstalt mitt under skoldagen. Vissa anordnare har förebyggt det här problemet genom att låta lärarna ambulerare i stället för de studerande. Dessutom erbjuder distansundervisning olika möjligheter att göra undervisningen mindre beroende av tid och rum. När det gäller tidsläggningen av studier för två examina finns det tillämpningar där studierna inleds med de yrkesinriktade studierna. Det har varit ett gott alternativ bland annat därför att de studerande redan i början av studierna får pröva lämpligheten av sitt yrkesval. I andra tillämpningar består det första året av gymnasiestudier. (Mänsivu et al. 2007).

På basis av material från rådet för utbildningsutvärdering kan samarbetet mellan yrkes- och gymnasieutbildning beskrivas med hjälp av några grundläggande modeller.

- Läroanstalterna har ingen gemensam kursbricka. Samarbetet bygger på en ensidig beställar-producentmodell där yrkesläroanstalten köper vissa gymnasiekurser från ett eller flera gymnasier.
- De läroanstalter som har ingått avtal om samarbete har en gemensam kursbricka och verksamhetstid. Samarbetet är småskaligt och omfattar endast några läroanstalter.
- Läroanstalterna har en gemensam periodisering och eventuellt ett roterande lektionsschema och genomför större studiehelheter (mobilitetsperioder).
- Studerande från 2–3 läroanstalter har en möjlighet att avlägga en grundläggande yrkesutbildning, studentexamen och/eller gymnasiets lärokurs.
- Ett regionalt samarbetsnätverk har utarbetats, vilket gör det möjligt att avlägga fler än en examen, studiehelheter av olika storlek och enskilda kurser.

Gemensamma kursbrickor finns framför allt i stora regionala nätverk. De stöder också det övriga utbudet, men främst möjligheten att avlägga en grundläggande yrkesutbildning, studentexamen och/eller gymnasiets lärokurs. Små utbildningsanordnare erbjuder i allmänhet endast en möjlighet att avlägga en grundläggande yrkesexamen, studentexamen och/eller gymnasiets lärokurs.

En speciellt betydande roll för studerande som genomför gymnasiestudier parallellt med en yrkesutbildning har vuxengymnasierna, som vid sidan av utbudet av gymnasiestudier faktiskt på många orter har tagit hela ansvaret för yrkesstuderandenas gymnasiestudier. Å andra sidan har det lett till att daggymnasierna många gånger har hamnat utanför samarbetsnätverket, eftersom det inte har funnits något behov av att utveckla en gemensam verksamhet och inte heller varit någon efterfrågan på en sådan.

I exemplet bygger avläggandet av en grundläggande yrkesutbildning, studentexamen och gymnasiets lärokurs på ett system av s.k. mobila perioder. Läroanstalterna på området har kommit överens om att dela in läsåret i t. ex. fem perioder i en utbildning på andra stadiet. Gymnasiekurserna i exemplet är tagna från läroplanen för gymnasieutbildning för vuxna. Minimiantalet kurser är 44 för att ett avgångsbetyg ska kunna utfärdas. Undervisningen sker dagtid.

Studierna för en grundläggande yrkesutbildning, studentexamen och gymnasiets lärokurs planeras räcka fyra år och delas in i 10 perioder. I tabell 12 illustreras perioderna för en sådan studerande.

Tabell 12. Periodisering av yrkes- och gymnasiestudier.

PERIOD	1 ÅRET	2 ÅRET	3 ÅRET	4 ÅRET
Period 1	Yrkesstudier	Gymnasiestudier	Yrkesstudier	Gymnasiestudier
Period 2	Yrkesstudier	Yrkesstudier	Gymnasiestudier	Gymnasiestudier
Period 3	Gymnasiestudier	Yrkesstudier	Yrkesstudier	Gymnasiestudier
Period 4	Yrkesstudier	Gymnasiestudier	Gymnasiestudier	Studentskrivningar
Period 5	Gymnasiestudier	Yrkesstudier	Yrkesstudier	Yrkesstudier

Gymnasiestudierna består av 48–62 gymnasiekurser, och de studerande får ett avgångsbetyg från gymnasiet enligt läroplanen för det gymnasium som ordnar utbildningen. Avlagda gymnasiekurser ersätter gemensamma, fritt valbara och valfria studier som ingår i den grundläggande yrkesutbildningen.

På läroplansnivå ansvarar yrkesläroanstalten för planeringen av yrkesstudierna medan gymnasiet ansvarar för gymnasiestudierna. Läroanstalterna kommer sinsemellan överens om periodernas placering.

I studier som leder till fler än en examen utarbetas för varje grupp av studerande en studieplan som förutom studiernas periodisering också innehåller ett studieprogram. De studerande kan individualisera den planerade lärostigen genom att välja kurser bland kursutbudet i vuxengymnasiet och stadens andra gymnasier.

Gymnasiet och yrkesläroanstalten dokumenterar studieprestationerna i sina egna datasystem. Gymnasiet skickar periodvis ett betyg över slutförda studier till yrkesläroanstalten.

Tabell 13. Uppbyggnaden av studier för två examina jämfört med en vanlig grundläggande yrkesutbildning eller gymnasieutbildning (vuxenstuderande).

EN VANLIG GRUNDLÄGGANDE YRKESUTBILDNING	GYMNASIUM, STUDENTEX. OCH GRUNDL. YRKESUTB.
Fritt valbara studier 10 sv	GYMNASIESTUDIER
Gemensamma studier 20 sv	- minimiantal gymnasiekurser är 44, vilket ger ett avgångsbetyg från vuxengymnasiet
- Modersmålet, språk, matematik osv.	- alla valfria ämnen är gymnasieämnen
Yrkesstudier 90 sv	YRKESSTUDIER 80–90 sv
- innehåller yrkesspecifika ämnen	- resterande 10 sv ersätts med gymnasieämnen
	- ger full yrkeskompetens
	grundl. yrkesutb. + stud. + gymnasium = <u>4 år</u>
	- varierande studier: studieplatsen varierar periodvis mellan gymnasiet och yrkesläroanstalten

Modellen för genomförandet av studier för två examina bygger för det mesta på ett periodsystem. Studierna räcker 3–3,5 år och ett lämpligt antal gymnasiekurser avläggs med tanke på studentskrivningarna. Med hjälp av gymnasiestudier kan också studieplanerna göras mångsidigare och personligare. De studerande kan till exempel fördjupa sin yrkeskompetens inom turism genom att avlägga bland annat främmande språk och psykologi i gymnasiet eller genom att utnyttja virtuella studier.

Undervisningslokaler

Enligt en undersökning som har utförts av rådet för utbildningsutvärdering finns det många konkreta praktiska hinder för samarbetet. Dessa är bl. a. avstånd, tidtabeller, arbetsordningar, olikheter i verksamhetsmiljöer och lokaldisponering (Mäensivu et al. 2007, 51–53).

I det regionala utbildningsväsendet i St. Michel har man löst problemet med lokaler och redskap på så sätt att skolorna ägs av kommunerna. Avtalskommunerna ställer sina lokaliteter till förfogande för det regionala utbildningsväsendet, antingen utan ersättning eller också kommer man överens om hyror och övriga kostnader separat i ett serviceavtal med varje kommun, varvid kostnaderna faktureras kommunen direkt. Kommunerna ansvarar för lokaler- nas skick och underhåll. Kommunerna överlåter utan ersättning inventarierna i läroanstalterna till det regionala utbildningsväsendet. Det regionala utbildningsväsendet skaffar, äger och underhåller eventuella nya inventarier. Det

ansvarar också för enheternas telefonförbindelser och telekommunikation. Kostnaderna ingår i de poster som faktureras. Telenätet i de olika fastigheterna byggs upp och underhålls av fastighetsägarna (Det regionala utbildningsväsendets inledning i St. Michel. Slutrapport 13.8.2007).

Den egentliga undervisningen sker både i yrkesläroanstalterna och i gymnasierna. Studierna består av närstudier och självständiga studier eller nätstudier. Undervisningen i vuxengymnasiet sker i samma lokaler som yrkesutbildningen. Övriga gymnasier ger undervisning i sina egna lokaliteter.

Uppskattad studietid

Den uppskattade studietiden för en grundläggande yrkesutbildning, studentexamen och gymnasiets lärokurs varierar något bland olika utbildningsanordnare. Studierna räcker vanligen 3–4 år.

Ett exempel på hur nätbaserade flerformsstudier för två examina på andra stadiet kan avläggas

Undervisningen och administrationen av denna

NDF-kombinationsstudier är ett studerandefokuserat och mångformigt sätt att bedriva studier för två examina. Detta har utvecklats i ett projekt. NDF betyder när-, distans- och flerformsstudier och i detta exempel nätbaserade kombinationsstudier för gymnasister på andra stadiet. NDF-kombinationsstudier skiljer sig från traditionella studier för två examina såtillvida att studerande som avlägger en NDF-utbildning avlägger hela gymnasiets lärokurs, vilket innebär att de utöver studentexamen får ett avgångsbetyg från gymnasiet. Dessutom väljer de vid sidan av gymnasiestudierna mellan att avlägga antingen grundexamen inom företagsekonomi (merkonom) eller grundexamen i databehandling (datanom) flerformigt och nätbaserat.

Till NDF-utbildningen sker ansökan via en anmälningsblankett som skickas till de sökande i samband med att de blir antagna till gymnasiet. Om de studerande beslutar sig för att avlägga en grundläggande yrkesutbildning vid sidan av gymnasiestudierna för att få en NDF-utbildning, fyller de i anmälningsblanketten och returnerar den tillsammans med sin ansökan om att de tar emot studieplatsen.

Det räcker fyra år att avlägga en NDF-utbildning enligt exemplet. Under de tre första läsåren är de studerande inskrivna i gymnasiet på sin egen ort där de avlägger gymnasiets lärokurs som närundervisning och skriver studenten. Samtidigt läser de flerformigt och nätbaserat ämnen som ingår i den grundläggande yrkesutbildningen, dvs. för merkonom- eller datanomexamen i detta exempel, cirka 9,5–15 studieveckor/läsår eller cirka 1–3 studieveckor/period. Under det fjärde året ska gymnasiet

och studentskrivningarna i princip vara avklarade, och de studerande skrivs över till yrkesläroanstalten för att under det fjärde och sista läsåret slutföra de resterande studierna i sin grundläggande yrkesutbildning (cirka 43,5–44 studieveckor).

Gymnasieundervisningen sker i exemplet i gymnasiet på den egna orten. Yrkesundervisningen sker i en yrkesläroanstalt där merkonom- eller datanomstudierna avläggs som flerformsstudier, dvs. som nät-, distans- och närstudier samt i form av inläring i arbetet.

Som närundervisningsmetod i NDF-utbildningens nätstudier används t. ex. videokonferensundervisning, varvid läroanstalterna samtidigt har videokontakt med varandra. Med hjälp av videokonferensutrustningen är nätkursernas lärare i kontakt med sina studerande inom ramen för de resurser som står till förfogande, vilket innebär högst cirka 6 lektioner videokonferensundervisning/studieperiod.

Lärarna utarbetar i exemplet sina nätkurser i nätstudiemiljön Oppimappi som fungerar i en inlärningsplattform på Internet. För användning av videokonferensutrustningen och Oppimappi har lärarna en möjlighet att vid behov få både tekniskt och pedagogiskt stöd samt handledning och gemensam utbildning.

Vid planeringen av studierna för NDF-utbildningen har man utgått ifrån att studierna för två examina ska vara så studerandevänliga, lätta och flexibla som möjligt. Det gjordes en kartläggning av hur studieavsnitten i gymnasiets och yrkesutbildningens kurser sammanfaller eller överlappar varandra och den första rapporten gjordes på våren 2005. Rapporten innehåller en utredning om hur kurser som överlappar varandra ska avläggas i NDF-utbildningen, och den är avsedd för både de studerande och studiehandledare. I rapporten definieras överlappningarna i de studieavsnitt i gymnasie- och yrkesutbildningen som det är frågan om. Den anger också hur de kurser som innehåller överlappningar ska avläggas, vilka delprestationer som behövs för att få en kurs tillgodoräknad och på vilka villkor motsvarigheter kan godkännas i kombinationsutbildningen. Kompletterande prestationer eller tillgodoräknande av delprestationer eller både och gäller i båda riktningarna i kombinationsutbildningen, dvs. gymnasiestudier kan godkännas i en yrkesutbildning och tvärtom. Den studerande bör alltid diskutera kompletterande prestationer och tillgodoräknande av delprestationer med läraren i det läroämne det gäller. Gymnasiets rektor fattar beslut när det gäller gymnasiets kurser och bildningschefen för utbildningsområdet när det gäller studieavsnitten i yrkesutbildningen.

Tutorverksamhet

Som stöd och handledare för de studerande fungerar i exemplet förutom bildningschefen och gymnasiets rektorer, klassföreståndare och studiehandledare också en tutor. Tutorn är NDF-kombinationsutbildningens "ansikte" samt stödlärare och studiehandledare, men också en viktig länk mellan gymnasiet och yrkesläroanstalten.

Till tutors uppgifter har hört att besöka NDF-gymnasierna och handleda de studerande, hålla prov åt dem, vid behov ge stöd- och samundervisning samt övervaka och utvärdera de studerandes inläring i arbetet. Dessutom har det hört till tutors uppgift att kontinuerligt och aktivt planera och utveckla NDF-utbildningen tillsammans med NDF-arbetsgruppen, dvs. med gymnasiernas rektorer, studiehandledarna, utbildningschefen för handel och administration samt naturligtvis med eleverna själva. De arbetar också med lärarna i anslutning till studieavsnitten samt handleder, stöder och assisterar de lärare som arbetar med nät- och videokonferensundervisning.

Tutorerna handleder i exemplet sina studerande genom att konkret cirkulera i gymnasier, men också på nätet, via e-post, telefon och videokonferensutrustning. Tutorn utarbetar och uppdaterar tillsammans med e-lärarna inom handel och administration en handbok för NDF-utbildningen, studie- och periodplaner samt videokonferens- och provscheman för varje period. Dessutom upprätthåller tutorn statistik över studerande och nätkurser för periodfakturerings till gymnasier samt informerar gymnasiernas rektorer, studiehandledare och eleverna själva om deras studieframgång. Tutorn sköter också alla praktiska arrangemang i anslutning till de närmaste dagarnas närundervisning, dvs. allt från information och transporter till tidtabeller och klassrumsreserveringar. Det har också varit tutors uppgift att fungera som ansvarslärare under det första läsårets nätkurs, dvs. grunderna i nätstudier (0,5 sv), där de studerande genom helt självständiga nätstudier, men under tutors handledning, lär sig använda nätstudiemiljön Oppimappi.

Tutors kanske viktigaste uppgift i exemplet vid sidan av de praktiska arrangemangen är att stödja och sporra eleverna i deras strävan att klara av studier för två examina samtidigt. Att tutors roll är värdefull och till stor nytta för att en aktiv och effektiv verksamhet ska kunna fortsätta upplevs faktiskt inte bara av de studerande och lärarna, utan också av representanter för andra läroanstalter som kommer i kontakt med NDF-utbildningen.

Exempel på svenskspråkiga modeller för kombinationsstudier

Under 2000-talet byggdes delvis nya samarbetsnätverk och samarbetsmodeller för samarbetet mellan gymnasier och yrkesutbildningen upp i de finlandssvenska regionerna: Utbildningsunionen i Östra Nyland, samarbete i huvudstadsregionen, RUT i Västra Nyland, samarbete i Åboland och Yrkeskraft i Österbotten. Många av dessa byggde på gamla samarbetsprojekt från 1990- och t.o.m. från slutet av 1980-talet. En del av nätverken har slagit fast en eller flera positioner i veckan då studerande kan välja enstaka kurser vid en annan närliggande läroanstalt, andra erbjuder möjligheter till periodutbyte så större studieblock kan väljas. Periodutbyte möjliggör kombinationsstudier på längre avstånd. Ofta integreras de studerande i befintliga

undervisningsgrupper. Ibland ordnas särskilda skräddarsydda grupper för dessa studerande.

De nätbaserade studierna kan komplettera kombinationsstudierna. Det är också vanligt att de svenskspråkiga gymnasiestuderandena väljer nätbaserade gymnasiekurser från andra gymnasier inom de s.k. gymnasieringarna, t.ex. Vi 7, Team Nord, NiVÅ och Nätteam Öst. Det senaste projektet är GYNSAM, som utvecklar nätbaserat samarbete mellan gymnasier och yrkesinstitut i Östra Nyland. Nästan alla svenskspråkiga gymnasier ingår i en gymnasiering. Också de flesta yrkesutbildare har utvecklat en modell för nätbaserade studier, t.ex. inom merkonom-, datanom- och närvårdarstudierna. Inom de nätbaserade studierna används videokonferensverktyg, men också helt internetbaserade verktyg som i vissa fall är helt oberoende av tid och rum.

FUSIC vid Vasa gymnasium och Vasa aftonläroverk erbjuder vem som helst, t.ex. studerande vid andra gymnasier, yrkesinstitut eller privatpersoner, en möjlighet att oberoende av tid och rum avlägga gymnasiekurser. Kurser erbjuds enligt behov och efterfrågan. FUSIC har examinerande lärare. Heltidsstudier är gratis, men avläggandet av enstaka kurser är avgiftsbelagt.

5.4 • Organisering av studiehandledning

5.4.1 Studiehandledning

Lagstiftningen ger vissa yttre ramar för studiehandledningen både för gymnasie- och yrkesstudier. För gymnasiets studiehandledning gäller följande författningar:

- gymnasielagen (629/1998)
- gymnasieförordningen (810/1998)
- statsrådets förordning om allmänna riksomfattande mål för gymnasieutbildningen och om timfördelningen i gymnasieundervisningen (955/2002)
- grunderna för gymnasiets läroplan 2003
- grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen för vuxna 2004.

Enligt lagstiftningen bör gymnasiet erbjuda de studerande studiehandledning i form av kurser som i medeltal omfattar 38 timmar, och av dessa kurser är en obligatorisk och en fördjupande. Studiehandledningens innehåll specificeras närmare i de skolvisa läroplanerna. Handledningen omfattar förutom de nämnda kurserna naturligtvis också personlig handledning. Också i gymnasieutbildningen för vuxna anordnas handledning i anslutning till studierna, men för dem är den frivillig.

För yrkesutbildningens del är motsvarande författningar:

- lagen om yrkesutbildning (630/1998)
- förordningen om yrkesutbildning (811/1998)
- de riksomfattande examensgrunderna 2008–2010.

Enligt författningarna bör den studerande ges personlig och annan nödvändig studiehandledning.

Enligt de riksomfattande examensgrunderna ska det ingå minst 1,5 studieveckor studiehandledning i en yrkesutbildning. Som mål för studiehandledningen har också fastslagits att de studerande kan verka i sin egen skolgemenskap, planera sina studier och förbinda sig till sina studier, vilket innebär att de bör känna till studiernas innehåll och valfrihet. De studerande ska hela tiden kunna följa med sina studieprestationer och be om handledning i sin planering av studierna.

Också i yrkesutbildningen finns handledningens innehåll exaktare definierad i läroplanerna för varje utbildningsområde. I dem konstateras i regel att varje studerande som stöd för sina studier också har rätt till personlig handledning förutom att de deltar i informationstillfällen och handledning i smågrupper.

Enligt utredningen om samarbetet mellan gymnasie- och yrkesutbildning ansvarar varje läroanstalt i allmänhet för studiehandledningen av sina egna studerande, och dessutom samarbetar studiehandledare från olika läroanstalter med varandra. På olika håll i Finland har det utarbetats helhetsbetonade planer för studiehandledning. Planerna gäller handledning av barn eller unga från förskolan till arbetslivet och till fortsatta studier. Planeringen har till exempel kunnat göras på två sätt, dvs. först en helhetsbeskrivning av handledningsprocessen och sedan en modell som innehåller en organisering enligt aktörer. Den här typen av handledningsmodeller ger en förträfflig uppfattning om studiehandledning överlag, men om den granskas endast med tanke på dess uppgift vid studier för två examina så är det kanske svårt för den studerande att genast kunna bilda sig en uppfattning om handledningen av studier för två examina.

Till stöd för studiehandledningen har några utbildningsanordnare utarbetat handböcker för studerande som avlägger två examina. Dessa handböcker har tagit upp frågor som de studerande vanligen ställer under studiernas gång, till exempel:

- "Vad innebär det att avlägga två examina?"
- grundläggande yrkesutbildning och uppbyggnaden av yrkesstudier
- gymnasiets läroplan
- praktiska råd för slutförande av studierna

- frågor i anslutning till studentskrivningarna
- personer som ansvarar för studiehandledning i olika läroanstalter
- modellblanketter för studieuppföljning och planering för studerande som avlägger två examina.

5.4.2 Utveckling av handledningen

Handledning innan studierna inleds

Det är skäl att satsa tillräckligt på studiehandledning i övergångsskedet, för ju säk- rare de studerande är på sitt val av fortsatta studier vid övergången till andra stadiet, desto mera sannolikt förbinder de sig till sina studier och slutför dem. Till exempel i Kervo har man inom studiehandledningen en modell för planering av samarbete som också omfattar den grundläggande utbildningen. Denna praxis möjliggör en effektiv studiehandledning i övergångsskedet.

Med hjälp av handledning kan eleverna i grundundervisningen bli intresserade av möjligheten att avlägga två examina parallellt. För att ge eleverna tillräckligt lång tid att fatta ett beslut i slutet av den grundläggande utbildningen, bör information ges så tidigt som möjligt, senast på våren i årskurs 8. Under den grundläggande utbildningen bör det ges information och material till eleverna om detta alternativ, och de bör få en möjlighet att träffa studerande som bedriver studier för två examina och besöka olika läroanstalter. Till exempel i Esbo har yrkesinstitutet Omnia tagit i användning en modell som innebär att eleven under en dag kan bekanta sig med yrkesstudier inom ett särskilt utbildningsområde, och följande dag får eleven bekanta sig med arbetslivet i ett företag inom samma område.

Handledning vid studiernas inledning

Studiehandledning för studier för två examina och tillgång till information i anslutning till den bör säkerställas under studiernas gång, men dess betydelse betonas speciellt när studierna inleds. Då bör det ordnas handledningsinformation i den läroanstalt där den studerande inleder sina studier. Dessa tillfällen bör organiseras av studiehandledarna från de läroanstalter som deltar i samarbetet. Dessutom bör handledningstillfällen alltid ordnas i början av en ny period i den läroanstalt som ansvarar för undervisningen. De lärare som ansvarar för undervisningen under den perioden bör också delta i handledningen. På det sättet får handledningen en bredare bas och vilar inte på bara några personer. De studerande har också en möjlighet att få personlig studiehandledning som ges av studiehandledarna från båda läroanstalterna.

Handledning under studierna

Handledningsinformation och personlig handledning bör ges under hela studietiden. I praktiken bygger handledningens resultat i hög grad på samarbetet mellan

studiehandledarna, men hela personalens insatser i handledningsarbetet är mycket betydelsefulla för helheten. Samarbetsmötena där bland annat läroanstalternas rektorer eller utbildningschefer borde vara representerade, skapar förutsättningar för en god handledning. Som stöd för handledningen borde det finnas ett gemensamt system för hantering av studerandedata samt handledda nättjänster som de studerande själva kan använda.

Handledning i studiernas slutskede

I studiernas slutskede bör det ordnas gemensamma informationstillfällen eller utbildningsmässor kring fortbildningsmöjligheter och karriärplanering för de studerande. Studiehandledarna borde i studiernas slutskede kartlägga de studerandes fortsatta studier eller placering i arbetslivet. Dessutom borde det tillsammans med före detta studerande utarbetas ett system som skulle göra det möjligt att på sikt följa upp yrkesutvecklingen och eventuell vidareutbildning hos före detta studerande.

6

Slutsatser och utvecklingsmål

I det regionala beslutsfattandet borde man klart och tydligt ta tag i strategisk planering, ledning och handledning av verksamheten i samarbetet mellan gymnasie- och yrkesutbildning. De studerandes behov och förväntningar nu och i framtiden samt näringslivets behov och förväntningar i olika regioner borde systematiskt beaktas i planeringen av framtiden. Vidare borde man beakta planeringen av resurser och uppföljning i den strategiska regionplaneringen och hur tjänster utvecklas i ett föränderligt samhälle med beaktande av förändringarna i befolknings- och kommunstrukturen.

Ledningen av gymnasie- och yrkesutbildningen bör planeras omsorgsfullt och beakta att nätverk bildas i verksamhetskulturen och att nätverksledningen har särdrag. Samarbetets regionala ledning och beslutsfattande ska vara klart definierade. Det är också ytterst viktigt att sätta upp mål för samarbetet: vilka kvantitativa och kvalitativa mål ska samarbetet ha och hur ska målsättningen ske?

En annan stor helhet utgörs av planeringen av läroplanerna, undervisningen, studierna och studiehandledningen, så att de studerande erbjuds ett verkligt alternativ att bedriva studier i gymnasiet parallellt med yrkesstudier i en yrkesläroanstalt.

Det är också viktigt att fästa uppmärksamhet på en utvärdering av samarbetet och på ett responssystem: hur säkerställer man kvaliteten på undervisningen i samarbetet, vilken typ av responssystem är i användning och hur tillämpas det?

KÄLLOR:

BACKMAN HEIDI, GEBER ERIK, RASK INGEBORG. 2007. Gymnasiernas samarbete i verket De svenska gymnasierna i Finland, en lägesanalys. **Utbildningsstyrelsen**

GYLDEN, RAUNI. 2007. Pohjoisen Keski-Suomen toisen asteen koulutuksen selvitys.

KINNUNEN, ELISABET & HALMEVUO, TIINA (toim.).2003. Opiskelijan arvioinnin opas ammatilliseen koulutukseen. **Utbildningsstyrelsen. Helsingfors: Hakapaino.**

MÄENSIVU KIRSTI, MÄENPÄÄ HEINI, MÄÄTTÄ MATTI, VOLANEN MATTI VESA, KNUBB- MANNINEN GUNNEL, MEHTÄLÄINEN JOUKO, RÄISÄNEN ANU.2007. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöopetuksen järjestämisessä

LEINONEN, KULLERVO. 2007. Oulun seudun toisen asteen strateginen selvitys.

LAHTINEN ET AL. 1999. Koululait perusteluineen: Lait, asetukset, lainsäädännön perustelut ja sivistysvaliokunnan mietintö. **Utbildningsstyrelsen. Helsingfors: Edita Oy.**

NUMMINEN, ULLA & STENVALL, KIRSTI. 2004. **Regionalt samarbete I. Utbildningsstyrelsen.**

NUMMINEN, ULLA & STENVALL, KIRSTI. 2006. **Regionalt samarbete II. Utbildningsstyrelsen. Helsingfors: Hakapaino.**

NUOLIMÄKI, ANNUKKA. 2007. Ammatillukio-selvitys. Modell för genomförandet av gymnasiesamarbetet och resultat i Lapplands yrkesinstitut.

Undervisningsministeriet. 2004. Utbildning och forskning 2003–2008. Utvecklingsplan. Undervisningsministeriets publikationer 2004:6.

Undervisningsministeriet. 2007. Utbildning och forskning 2007–2012. Utvecklingsplan.

Undervisningsministeriet. 2007. Förvaltningen, styrningen och finansieringen av yrkesutbildningen.[http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/amatillinen/koulutus/hallinto-ohjaus ja rahoitus/index.html?lang=sv](http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/amatillinen/koulutus/hallinto-ohjaus%20ja%20rahoitus/index.html?lang=sv)

Seudullisen opetustoimen käynnistäminen Mikkelin seudulla. 2007.

TIIHONEN, RAAKEL. 2006. Verkostot pysyvinä toimintamuotoina. Yhteistyöverkostot valtionosuusrahoituksen näkökulmasta. Esitys 3.5.2006.

BILAGOR:

- BILAGA 1** Betyg för den grundläggande yrkesutbildningen
- BILAGA 2** Timfördelningen i gymnasieundervisningen för ungdomar (Förordning 955/2002)
- BILAGA 3** Timfördelningen inom gymnasieundervisningen för vuxna (Förordning 955/2002)
- BILAGA 4** Gymnasiets avgångsbetyg
- BILAGA 5** Betyg över slutförd lärokurs i ett gymnasieämne
- BILAGA 6** Gymnasiestudiernas motsvarigheter i den grundläggande yrkesutbildningen

BILAGA 1: Betyg för den grundläggande yrkesutbildningen

Examensbetyg

Allmänna anvisningar om examensbetyget

Examensbetyget är ett officiellt dokument som till sitt innehåll ska följa föreskriften om betyg för grunderna för grundexamen. För utfärdandet av examensbetyg gäller statsrådets förordning om grundläggande yrkesutbildning F 488/2008, 13 §.

Betygen skrivs på svenska, finska eller samiska. Personer som behöver ett betyg på något annat språk, ska skaffa en officiell översättning av det ursprungliga betyget. Vid översättningen kan de översätta betygsformulär och benämningar på examensdelar som finns på Utbildningsstyrelsens webbsidor utnyttjas.

Examensbetygets pärm skrivs ut på en A3-blankett. Avgångs- och yrkesprovsbetyg skrivs ut på A3-blanketten eller på separata A4-blanketter som placeras innanför den vikta A3-blanketten. Som rubrik skrivs Examensbetyg på A3-blankettens framsida. Uppgifter om examen och utbildningen anges antingen på bak- eller insidan av den vikta A3-blanketten, beroende på i vilket format avgångs- och yrkesprovsbetyget skrivs ut. En standardmodell för hur dessa bakgrundsuppgifter anges finns enbart i modell 1.2. Ifall bakgrundsuppgifterna avviker från standardmodellen, finns det i anslutning till respektive betygsmodell också en modell för bakgrundsuppgifterna.

Efter namnet på grundexamen anges alltid den nominella omfattningen av examen som 120 sv, även om examen avlagts inom en kortare eller längre tid (än 3 år) och även om examen omfattar mer än 120 sv.

Utbildningsprogrammen och examensbenämningarna anges i samma form som de förekommer i undervisningsministeriets förordning om yrkesinriktade grundexamina som varit i kraft då utbildningen påbörjats (F 955/2008, träder i kraft 1.8.2010, F 469/2008, trädde i kraft 1.8.2009, F 1411/2007, trädde i kraft 1.8.2008). Examensbenämningarna är skyddade i enlighet med lagen om yrkesutbildning (630/1998, 45 §). Inga andra examensbenämningar än de som förekommer i undervisningsministeriets förordning får användas i betygen. Examensbenämningen kan enligt förordningen täcka hela examen, varvid benämningen anges direkt efter namnet på examen. Om examensbenämningen täcker endast ett utbildningsprogram, anges benämningen efter utbildningsprogrammet. Examensbenämningens omfattning framgår av ovannämnda förordningar.

Exempel: **Grundexamen inom bilbranschen, 120 sv**
Utbildningsprogrammet för billackering, billackerare

Grundexamen inom lantbruksbranschen, 120 sv
Utbildningsprogrammet för lantbruk, landsbygdsföretagare

Grundexamen inom processindustrin, 120 sv, processkötare
Utbildningsprogrammet för kemisk teknik

Grundexamen inom företagsekonomi, 120 sv, merkonom
Utbildningsprogrammet för informations- och bibliotekstjänst

Examensdelarnas indelning och omfattning anges enligt samma modell som i statsrådets förordning 213/1999.

Grundexamen X, 120 sv
Yrkesinriktade examensdelar, 90 sv
Examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten, 20 sv
Fritt valbara examensdelar, 10 sv

I bakgrundsuppgifterna i examensbetyget anges att examen är godkänd av undervisningsministeriet och anges numret på undervisningsministeriets förordning, F 616/2001, där uppbyggnaden av grundexamen fastställs. Efter förordningen skrivs nummer och datum på den bilaga som varit i kraft när den studerande påbörjat sina studier (t.ex. F 955/2008, träder i kraft 1.8.2010, F 469/2008, trätt i kraft 1.8.2009, F 1411/2007, trätt i kraft 1.8.2008).

Examensbetyget utfärdas av utbildningsanordnaren. Avgångsbetyget undertecknas av personer som utnämnts av utbildningsanordnaren. Yrkesprovsbetyget undertecknas av ordföranden i organet som svarar för planeringen och genomförandet av yrkesproven.

Utbildningsanordnaren kan skriva ut en bilaga till examensbetyget som är avsedd för internationellt bruk på Utbildningsstyrelsens Europass-webbsidor (www.oph.fi/europassi/cs).

Anvisningar om anteckning av gymnasiestudier

Betygsanteckningar om erkännande av kunskande på basis av avgångsbetyg från gymnasiet (hela gymnasiets lärokurs är slutförd), enskilda ämneslärokurser och andra enskilda kurser i gymnasiet.

Avlagda gymnasiestudier ersätter till mål och innehåll motsvarande examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier), fritt valbara examensdelar och andra valbara examensdelar som ingår i yrkesstudierna. Av de 120 sv som ingår i grundexamen kan gymnasiets lärokurs ersätta sammanlagt högst 40 sv.

Vitsord ges för alla ersatta examensdelar genom att gymnasievitsorden med hjälp av en omvandlingstabell omvandlas så att de motsvarar bedömningsskalan i den grundläggande yrkesutbildningen. På de studerandes begäran kan vitsorden för de fritt valbara examensdelarna utelämnas.

Omfattningen av de yrkesinriktade examensdelarna i yrkesprovsbetyget anges alltid i rubriken som 90 sv i enlighet med statsrådets beslut. Under examensdelarna infogas ett tillägg om att den studerande i sina yrkesinriktade examensdelar inkluderat 10 studieveckor gymnasiestudier som inte bedöms genom yrkesprov.

Även om den studerande inte har ett avgångsbetyg, men han/hon har avlagt gymnasiets lärokurs i olika ämnen och av gymnasiet erhållit ett slutvitsord för lärokurserna, erkänns kunnandet i den yrkesinriktade grundexamen i en fotnot som anger att lärokursen avlagts i gymnasium. Samma gäller om en studerande avlägger två examina, till exempel en yrkesinriktad grundexamen och studentexamen.

Då en studerande har slutfört enskilda kurser i gymnasiet (t.ex. studerande som avlägger två examina), men inte hela gymnasiets lärokurs, antecknas namnet på kurserna i studiekortet eller studieregistret och att de slutförts i gymnasiet. Läraren i yrkesutbildningen ger det slutliga vitsordet i avgångsbetyget i enlighet med läroplanen för den yrkesinriktade grundexamen. I det fallet ingår ingen fotnot i betyget om var kursen har slutförts. I grunderna för grundexamina fastställs hur enskilda kurser ersätter examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).

I modell 1 har den studerande slutfört hela gymnasiets lärokurs. Förutsättningen för ett dylikt betyg är att gymnasiekurser som motsvarar examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten har avlagts i gymnasieutbildning avsedd för unga till en omfattning av minst 40 sv. Av dem som avlagt vuxengymnasiet förutsätts motsvarande gymnasiekurser till en omfattning av 37 studieveckor. Av dem förutsätts inte studier i konst- och färdighetsämnen eller hälsokunskap enligt lag 630/1998, 12 §.

Utbildningsanordnare

Läroanstalt

AVGÅNGSBETYG

Grundexamen i natur och miljö, 120 sv/3 år
Utbildningsprogrammet för miljö, miljövärdare

Studeraandes Namn (personbeteckning)

	Omfattning, sv	Vitsord (1–3)
Yrkesinriktade examensdelar, 90 sv 2)		
Hållbar verksamhet	30	berömliga 3
Miljövärd	20	goda 2
Anläggning och underhåll av friluftsleder	10	goda 2
Restaurering och vård av kulturmiljöer	10	goda 2
Restaurering och vård av vattendrag	10	berömliga 3
Examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten, 20 sv		
Modersmålet, svenska 1)	8	goda 2
Det andra inhemska språket, finska 1)	5	nöjaktiga 1
Främmande språk, engelska, A-språk 1	8	berömliga 3
Matematik 1)	8	berömliga 3
Fysik och kemi 1)	2	
fysik, 1sv		goda 2
kemi, 1 sv		nöjaktiga 1
Samhälls-, företags- och arbetslivskunskap 1)	2	goda 2
Hälsokunskap 1)	1	goda 2
Gymnastik 1)	2	berömliga 3
Konst och kultur 1)	2	nöjaktiga 1
Psykologi 1)	2	goda 2

Fritt valbara examensdelar, 10 sv 2)

I examen ingår

Lärdomsprov (5 sv) "Namnet på lärdomsprovet".

Inlärnin g i arbetet (40 sv)

- 1) Examensdelarna avlagda i gymnasiet X.
- 2) Den studerande har inkluderat 10 studieveckor gymnasiestudier i yrkesinriktade examensdelar och 10 sv i fritt valbara examensdelar. Dessa har bedömts i samband med de examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten.

31.5.2012

namnet förtydligt
tjänsteställning

utbildningsanordnarens
stämpel

namnet förtydligt
tjänsteställning

Examensbetyget består av ett avgångsbetyg och ett yrkesprovsbetyg.

Utbildningsanordnare
Läroanstalt

YRKESPROVBETYG

Grundexamen i natur och miljö, 120 sv/3 år
Utbildningsprogrammet för miljö, miljövärdare

Studerandes Namn (personbeteckning)
har avlagt yrkesproven som ingår i grundexamen i natur och miljö

	<i>Omfattning, sv</i>	<i>Vitsord (1–3)</i>
Yrkesinriktade examensdelar, 90 sv 1)		
<i>Hållbar verksamhet</i>	30	berömliga 3
1. Planering av naturstig och utmärkning av den i terrängen, Karby kommun 2. Uppgörande av anvisningar om naturstigen med hänsyn till hållbar utveckling, Karby kommun		
<i>Miljövård</i>	20	goda 2
Bedömning av miljökonsekvenserna av daghemmet Mymlan och restaurering av miljön samt mätning och provtagning Daghemmet Mymlan, Karby kommun		
<i>Anläggning och underhåll av friluftsleder</i>	10	goda 2
Anläggning av friluftsled i närmiljön kring Gamla kvarnen som ingår i kulturmiljöprogrammet i Sastamala kommun		
<i>Restaurering och vård av kulturmiljöer</i>	10	berömliga 3
Kartläggning, planering och återställande av växtligheten i närmiljön kring Gamla kvarnen som ingår i kulturmiljöprogrammet i Sastamala kommun		
<i>Restaurering och vård av vattendrag</i>	10	berömliga 3
Bedömning och restaurering av Badträsket Vattenpojckarna Ab		

1) Den studerande har inkluderat 10 studieveckor gymnasiestudier i yrkesinriktade examensdelar och dessa bedöms inte genom yrkesprov.

31.5.2012

namnet förtydligat
organets ordförande

namnet förtydligat
utbildningsanordnare

utbildningsanordnarens
stämpel

Examensbetyget består av ett avgångsbetyg och ett yrkesprovsbetyg.

Skiljebetyg

För utfärdande av skiljebetyg gäller det som föreskrivs i 13 § i statsrådets förordning (F 488/2008) om ändring av förordningen om yrkesutbildning. (Föreskrift om grunderna för grundexamina 2009-2010).

Studering som avbryter sin yrkesutbildning får ett skiljebetyg, där slutförda studier och yrkesprov inklusive vitsord antecknas. Skiljebetyget utfärdas av utbildningsordnaren. För yrkesprovets del är det organets ordförande som undertecknar skiljebetyget (F 488/2008, 13 §).

Till skiljebetyget bifogas en kopia av de studerandes studiekort eller studieprestationsutdrag, som visar att de har deltagit i de examensdelar för vilka de ännu inte fått något vitsord.

Utbildningsanordnare
Läroanstalt

SKILJEBETYG

Grundexamen i natur och miljö, 120 sv/3 år
Utbildningsprogrammet för miljö, miljövärdare

Studerandes Namn (personbeteckning)
har avlagt följande examensdelar som ingår i grundexamen i natur och miljö

	Omfattning, sv	Vitsord (1–3)	
Yrkesinriktade examensdelar, 90 sv			
Hållbar verksamhet	30	goda	2
Restaurering och vård av vattendrag	10	nöjaktiga	1
Examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten, 20 sv			
Främmande språk, engelska, A-språk	2	berömliga	3
Matematik	3	berömliga	3
Hälsokunskap	1	goda	2
Gymnastik	1	berömliga	3
Miljökunskap	2	berömliga	3
Data- och kommunikationsteknik	2	goda	2
Fritt valbara examensdelar, 10 sv			
Reparation av småmaskiner	5	berömliga	3

Examensbetyg utfärdas efter att den studerande har avlagt alla examensdelar och yrkesprov.
Examensbetyget består av ett avgångsbetyg och ett yrkesprovsbetyg.

31.5.2012

namnet förtydligt
rektor/föreståndare

namnet förtydligt
lärare

utbildningsanordnarens
stämpel

Utbildningsanordnare
Läroanstalt

SKILJEBETYG

Grundexamen i natur och miljö, 120 sv/3 år
Utbildningsprogrammet för miljö, miljövårdare

Studerandes Namn (personbeteckning)
har avlagt följande yrkesprov som ingår i grundexamen i natur och miljö

	Omfattning, sv	Vitsord (1–3)
Yrkesinriktade examensdelar, 90 sv		
<i>Hållbar verksamhet</i>	30	goda 2
1. Planering och utmärkning av naturstig i terrängen, Karby kommun 2. Uppgörande av anvisningar om naturstigen med hänsyn till hållbar utveckling, Karby kommun		
<i>Restaurering och vård av vattendrag</i>	10	goda 2
Bedömning och restaurering av Badträsket Vattenpojkar Ab		

Examensbetyg utfärdas efter att den studerande har avlagt alla examensdelar och yrkesprov.
Examensbetyget består av ett avgångsbetyg och ett yrkesprovsbetyg.

31.5.2012

namnet förtydligat
organets ordförande

utbildningsanordnarens
stämpel

namnet förtydligat
utbildningsanordnare

Betyg över slutförd utbildning

Studerande ges även under studiernas gång på begäran ett betyg över slutförda studier och genomgångna yrkesprov. De ges även på begäran ett betyg över tidigare förvärvat kunnande. (F 488/2008).

Till studerande inom grundläggande yrkesutbildning och utbildning som avses i 3 §, 2 och 3 mom. i lagen om yrkesutbildning 630/1998 ges ett betyg över slutförda studier eller avlagda examensdelar och yrkesprov då studierna förväntas fortsätta. Studerande som inte har slutfört alla studier eller avlagt alla examensdelar som förutsätts för att få examensbetyg och inte har för avsikt att fortsätta med sina studier ges ett skiljebetyg.

Betyg över avlagda examensdelar, slutförda studier eller yrkesprov och tidigare förvärvat kunnande utfärdas av utbildningsanordnaren. Betyget över avlagda examensdelar eller slutförda studier undertecknas av utbildningsanordnaren och betyget över avlagda yrkesprov undertecknas av ordföranden i organet som ansvarar för planeringen och genomförandet av yrkesproven.

Erkännande av tidigare förvärvat kunnande anges med en fotnot i alla betyg.

När studerande, efter att ha avlagt en eller flera examensdelar, övergår till arbetslivet ska till betyget bifogas uppgifter om deras yrkeskompetens på basis av de avlagda examensdelarna. (Föreskrift om grunderna för grundexamina 2009–2010).

Till betyget bifogas en kopia av de studerandes studiekort eller studieprestationsutdrag, som anger vilka examensdelar de har deltagit i men inte ännu fått något vitsord för, samt vilka prestationer som förutsätts för att de ska få ett examensbetyg.

Studerande som efter avlagd grundexamen önskar höja vitsord för en eller flera examensdelar som privatstuderande (L 630/1998, 27 §), får ett betyg över avlagda examensdelar och yrkesprov. Mellanrubrikerna skrivs utgående från vilka examensdelar de studerande har höjt sina vitsord i.

Studerande som studerar inom en utbildning som inte leder till någon examen får på motsvarande sätt ett betyg över slutförda studier.

Studerande som avlagt examensdelen för yrkeskompetens för förare kan få ett betyg över den avlagda examensdelen och yrkesprovet. I betyget görs de anteckningar som krävs för yrkeskompetens för förare och betyget över det avlagda yrkesprovet undertecknas av ordföranden för organet som ansvarar för planeringen och genomförandet av yrkesproven.

Utbildningsanordnare

Läroanstalt

BETYG

över avlagda examensdelar

Grundexamen inom bilbranschen, 120 sv/3 år

Utbildningsprogrammet för bilteknik, fordonsmekaniker

Studerandes Namn (personbeteckning)

har avlagt följande examensdelar som ingår i grundexamen inom bilbranschen

	Omfattning, sv	Vitsord (1–3)	
Yrkesinriktade examensdelar, 90 sv			
Bil- eller motorcykelservice	30	goda	2
Däckarbeten 1)	10	nöjaktiga	1
Examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten, 20 sv			
Främmande språk, engelska, A-språk	2	berömliga	3
Matematik	3	berömliga	3
Hälsokunskap	1	goda	2
Gymnastik	1	berömliga	3
Miljökunskap	2	berömliga	3
Data- och kommunikationsteknik	2	goda	2
Fritt valbara examensdelar, 10 sv			
Service av tävlingsbilar	5	berömliga	3

1) Examensdelen har avlagts i yrkesinstitut X.

Examensbetyg utfärdas efter att den studerande har avlagt alla examensdelar och yrkesprov.

Examensbetyget består av ett avgångsbetyg och ett yrkesprovsbetyg.

31.5.2012

namnet förtydligat
tjänsteställningnamnet förtydligat
tjänsteställningutbildningsanordnarens
stämpel

Utbildningsanordnare

Läroanstalt

BETYG
över avlagda yrkesprov

Grundexamen inom bilbranschen, 120 sv/3 år
Utbildningsprogrammet för bilteknik, fordonsmekaniker

Studerandes Namn (personbeteckning)
har avlagt följande Yrkesprov som ingår i grundexamen inom bilbranschen

Yrkesinriktade examensdelar, 90 sv	<i>Omfattning, sv</i>	<i>Vitsord (1–3)</i>	
<i>Bil- eller motorcykelservice</i> Omfattande service av personbil, Märkesservice Ab	30	goda	2
<i>Däckservice 1)</i> Däckmonteringsarbeten, Däckservice Ab	10	berömliga	1

1) Examensdelen har avlagts i yrkesinstitut X.

Examensbetyg utfärdas efter att den studerande har avlagt alla examensdelar och yrkesprov.
Examensbetyget består av ett avgångsbetyg och ett yrkesprovsbetyg.

31.5.2012

namnet förtydligat
organets ordförande

namnet förtydligat
utbildningsanordnare

utbildningsanordnarens
stämpel

Utbildningsanordnare

Läroanstalt

BILAGA TILL BETYG
över avlagda examensdelar och yrkesprov

Grundexamen inom bilbranschen, 120 sv/3 år
Utbildningsprogrammet för bilteknik, fordonsmekaniker

Studerandes Namn (personbeteckning)

På basis av de avlagda examensdelarna och yrkesproven har den studerande uppnått en sådan yrkeskompetens, att han kan fungera i intervallserviceuppgifter för bilar.

31.5.2012

namnet förtydligat
tjänsteställning

namnet förtydligat
tjänsteställning

utbildningsanordnarens
stämpel

BILAGA 2: Timfördelningen inom gymnasieundervisningen för ungdomar (F 955/2002)

ÄMNE ELLER TEMAOMRÅDE	OBLIGATORISKA KURSER	ANTAL RIKSOMFATTANDE KURSER I FORM AV FÖRDJUPADE STUDIER
Modersmål och litteratur	6	3
Språk		
<i>Språk som påbörjas i årskurs 1–6 i den grundläggande utbildningen (A-språk)</i>	6	2
<i>Språk som påbörjas i årskurs 7–9 i den grundläggande utbildningen (B-språk)</i>	5	2
<i>övriga språk</i>		16
Matematik		
<i>kort lärokurs</i>	6	2
<i>lång lärokurs</i>	10	3
Miljö- och naturvetenskaper		
<i>Biologi</i>	2	3
<i>Geografi</i>	2	2
<i>Fysik</i>	1	7
<i>Kemi</i>	1	4
Religion eller livsåskådningskunskap	3	2
Filosofi	1	3
Psykologi	1	4
Historia	4	2
Samhällslära	2	2
Konst- och färdighetsämnen	5	
<i>Gymnastik</i>	2	3
<i>Musik</i>	1–2	3
<i>Bildkonst</i>	1–2	3
Hälsokunskap	1	2
Studiehandledning	1	1
Obligatoriska kurser	47–51	
Fördjupade kurser minst	10	
Tillämpade kurser	enligt eget val	
Kurser sammanlagt minst	75	

BILAGA 3: Timfördelningen inom gymnasieundervisningen för vuxna (F 955/2002)

ÄMNE ELLER TEMAOMRÅDE	OBLIGATORISKA KURSER	ANTAL RIKSOMFATTANDE KURSER I FORM AV FÖRDJUPADE STUDIER
Modersmål och litteratur	5	1
Språk		
<i>A-lärokurs</i>	6	2
<i>B1-lärokurs</i>	5	2
<i>Andra lärokurser (B2, B3)</i>		6
Matematik		
<i>kort lärokurs</i>	6	2
<i>lång lärokurs</i>	10	3
Livsåskådningsämnen och samhällsämnen		6
<i>Religion eller livsåskådnings- kunskap</i>	1	
<i>Historia</i>	3	
<i>Samhällslära</i>	1	
<i>Filosofi</i>	1	
Naturvetenskapliga ämnen		7
<i>Fysik</i>	1	
<i>Kemi</i>	1	
<i>Biologi</i>	2	
<i>Geografi</i>	1	
Psykologi		2
Övriga ämnen och ämnes- helheter som hör till gymnasiets uppgift		
Sammanlagt minst	44	

BILAGA 4: Avgångsbetyg från gymnasiet

Jyväskylä stad

Cygnaeus-gymnasiet

AVGÅNGSBETYG FRÅN GYMNASIET

Släktnamn/förnamn

Personbeteckning

som börjat studera i detta gymnasium 01.08.2006 har nu slutfört gymnasiets hela lärokurs.
Eleven har i de olika läroämnena fått följande vitsord:

Läroämnen	Antal kurser	Vitsord med bokstäver och siffror	
Modersmål och litteratur, svenska som modersmål	9	goda	8
Finska, B1-språk	8	försvarliga	6
Engelska, A-språk	9	nöjaktiga	7
Matematik, kort lärokurs	8	nöjaktiga	7
Biologi	2	goda	8
Geografi	2	goda	8
Fysik	1	goda	8
Kemi	1	godkänd	G
Religion	3	goda	8
Filosofi	1	goda	8
Historia	7	berömliga	9
Samhällslära	2	goda	8
Psykologi	1	godkänd	G
Hälsokunskap	1	nöjaktiga	7
Musik	7	berömliga	10
Bildkonst	1	berömliga	10
Gymnastik	3	berömliga	9
Studiehandledning	2	godkänd	G
<i>Kurser avlagda vid andra läroanstalter</i>			
Grundläggande kunskaper inom elbranschen	18	godkänd	G
Totalt antal kurser	86		

Jyväskylä, den 4 december 2009

Rektor Ari Pokka

Läroanstaltens
stämpel

- S2 = finska/svenska som andraspråk för studerande med ett främmande språk som modersmål
A = en lärokurs i ett språk som inlett i årskurserna 1–6 i den grundläggande utbildningen
B1 = en lärokurs i ett obligatoriskt språk som har inlett i årskurserna 7–9 i den grundläggande utbildningen
B2 = en lärokurs i ett valfritt språk som inlett i årskurserna 7–9 i den grundläggande utbildningen
B3 = en lärokurs i ett valfritt språk som har inlett i gymnasiet

Rätt att ge ut betyg grundar sig på undervisningsministeriets tillstånd att anordna gymnasieutbildning 21.12.1998.

Vitsord:
utmärkta 10, berömliga 9, goda 8,
nöjaktiga 7, försvarliga 6, hjälpliga 5,
underkänd 4, godkänd G.

Betyget utfärdat enligt Utbildningsstyrelsens anvisningar 27.8.2003.

BILAGA 5: Betyg över slutförd lärokurs i ett gymnasieämne

Jyväskylä stad

Cygnaeus-gymnasiet

BETYG ÖVER SLUTFÖRD LÄROKURS I ETT GYMNASIEÄMNE

Släktnamn/förnamn

Personbeteckning

har slutfört hela lärokursen i följande läroämnen och fått följande vitsord:

<i>Läroämnen</i>	<i>Antal kurser</i>	<i>Vitsord med bokstäver och siffror</i>	
Modersmål och litteratur, svenska som modersmål	7	nöjaktiga	7
Finska, B1-språk	6	försvarliga	6
Engelska, A-språk	7	försvarliga	6
Matematik, kort lärokurs	8	hjälpiga	5
Fysik	1	försvarliga	6
Kemi	1	goda	8
Samhällslära	1	goda	8
Psykologi	2	berömliga	9
Hälsokunskap	3	goda	8
Gymnastik	2	goda	8

Studier vid andra läroanstalter

Orienterande kurs i matematik och modersmål	1	godkänd	G
Orienterande kurs i svenska och engelska	1	godkänd	G

Jyväskylä, den 4 december 2009

Rektor Ari Pokka

Läroanstaltens
stämpel

- S2 = finska/svenska som andraspråk för studerande med ett främmande språk som modersmål
A = en lärokurs i ett språk som inletts i årskurserna 1–6 i den grundläggande utbildningen
B1 = en lärokurs i ett obligatoriskt språk som har inletts i årskurserna 7–9 i den grundläggande utbildningen
B2 = en lärokurs i ett valfritt språk som inletts i årskurserna 7–9 i den grundläggande utbildningen
B3 = en lärokurs i ett valfritt språk som har inletts i gymnasiet

Rätt att ge ut betyg grundar sig på undervisningsministeriets tillstånd att anordna gymnasieutbildning 21.12.1998.

Vitsord:
utmärkta 10, berömliga 9, goda 8,
nöjaktiga 7, försvarliga 6, hjälpiga 5,
underkänd 4, godkänd G.

Betyget utfärdat enligt Utbildningsstyrelsens anvisningar 27.8.2003.

BILAGA 6: Gymnasiestudiernas motsvarigheter i den grundläggande yrkesutbildningen

EXAMENSDELAR SOM KOMPLETTERAR YRKES-SKICKLIGHETEN	Gymnasiestudiernas motsvarigheter i den grundläggande yrkesutbildningen
1. Modersmål, finska	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Språk, texter och interaktion</i> (Ä11), <i>Textstrukturer och textbetydelser</i> (Ä12), <i>Texter och påverkan</i> (Ä14) samt någon av följande: <i>Litterära medel och litterär tolkning</i> (Ä13), <i>Text, stil och kontext</i> (Ä15), <i>Språk, litteratur och identitet</i> (Ä16), <i>Fördjupad muntlig kommunikationsförmåga</i> (Ä17) kursen <i>Modersmål, finska</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
1. Modersmål, svenska	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>En värld av texter</i> (MO 1), <i>Epik och medietexter</i> (MO 2), <i>Textens makt</i> (MO 6) samt ytterligare en (1) gymnasiekurs i modersmålet i examensdelen <i>Modersmålet, svenska</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma).
1. Modersmål, samiska	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Språk, texter och interaktion</i> (MOS1), <i>Textstrukturer och textbetydelser</i> (MOS2), <i>Sätt att påverka</i> (MOS4) samt någon av följande: <i>Skönlitterära texter</i> (MOS3), <i>Text, stil och kontext</i> (MOS5), <i>Språk, litteratur och identitet</i> (MOS6), eller <i>Muntlig kommunikation</i> (MOS7) kursen <i>Modersmål, samiska</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
1. Modersmål, teckenspråk	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Språk, texter och interaktion</i> (MOT1), <i>Textstrukturer och textbetydelser</i> (MOT2), <i>Texter och påverkan</i> (MOT4), samt någon av följande: <i>Litterära medel och litterär tolkning</i> (MOT3), <i>Text, stil och kontext</i> (MOT5), <i>Språk, litteratur och identitet</i> (MOT6) eller <i>Fördjupad muntlig kommunikationsförmåga</i> (MOT7) kursen <i>Modersmål, teckenspråk</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
1. Modersmål, teckenspråk	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>En värld av texter</i> (MO 1), <i>Texter, kultur och identitet</i> (MO 3), <i>Texter i Norden</i> (MO 4) och någondera av kurserna <i>Moderna texter</i> (MO 5) eller <i>Muntlig kommunikation</i> (MO 7) studierna i <i>Modersmålet, teckenspråk</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma).
1. Modersmål för invandrare	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Det egna modersmålet och dess användning</i> (MOM1), <i>Språkområdets kultur</i> (MOM3), <i>Kommunikation och samhälle</i> (MOM4), <i>Kunskapens värld</i> (MOM6) kursen <i>Modersmålet, det egna modersmålet för studerande med ett främmande språk som modersmål</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).

EXAMENSDELAR SOM KOMPLETTERAR YRKES-SKICKLIGHETEN	Gymnasiestudiernas motsvarigheter i den grundläggande yrkesutbildningen
1. Modersmål, svenska som andraspråk	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Grunderna stabiliseras</i> (S2 1), <i>Språkbruket omkring oss</i> (S2 3), <i>Finlandssvensk, finländsk och nordisk kultur och identitet</i> (S2 4) och antingen <i>Språk och påverkan</i> (S26) eller <i>Fördjupad textkompetens</i> (S2 7) studierna i <i>Modersmålet, svenska som andraspråk</i> i de examensdelar som fördjupar yrkeskompetensen (de gemensamma studierna).
1. Modersmål, finska som andraspråk	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Säkrare grunder</i> (F21), <i>Språket i bruk</i> (F22), <i>Fördjupad text-kompetens</i> (F24) och <i>Den finländska kulturen blir bekant</i> (F25) kursen <i>Modersmål, finska som andraspråk</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
1. Modersmål, svenska för teckenspråkiga	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiets kurser <i>En värld av texter</i> (MO 1), <i>Texter, kultur och identitet</i> (MO 3), <i>Texter i Norden</i> (MO 4) och någondera av kurserna <i>Moderna texter</i> (MO 5) eller <i>Muntlig kommunikation</i> (MO 7), studierna i <i>Modersmålet, svenska för teckenspråkiga</i> , examensdel som kompletterar yrkeskompetensen (gemensamma studier).
1. Modersmål, finska för teckenspråkiga	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Språk, texter och interaktion</i> (T21), <i>Textstrukturer och textbetydelser</i> (T22), <i>Texter och påverkan</i> (T24) samt någon av följande: <i>Litterära medel och litterär tolkning</i> (T23), <i>Text, stil och kontext</i> (T25), <i>Språk, litteratur och identitet</i> (T26) eller <i>Fördjupad muntlig kommunikationsförmåga</i> (T27) kursen <i>Modersmål, finska för teckenspråkiga</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
1. Modersmål, romani	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Grunderna i språket befästs</i> (MOR1), <i>Språkfärdigheten vidgas utanför den närmaste kretsen</i> (MOR2), <i>Romanin och den romska kulturen i dagens samhälle</i> (MOR6) samt någon av följande kurser: <i>Romanernas muntliga och skriftliga tradition</i> (MOR3), <i>Romanin och den romska kulturens historia och utbredning</i> (MOR4), <i>Romsk litteratur och annan romsk konst</i> (MOR5) eller <i>Talkonsten och den muntliga kulturen på romani</i> (MOR7) kursen <i>Modersmål, romani som modersmål</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
2. Svenska som det andra inhemska språket	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekursen <i>Vardagsliv i de nordiska länderna</i> (RUA1) eller <i>Skola och fritid</i> (RUB1) kursen <i>Svenska som andraspråk</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).

EXAMENSDELAR SOM KOMPLET- TERAR YRKES- SKICKLIGHETEN	Gymnasiestudiernas motsvarigheter i den grundläggande yrkesutbildningen
2. Finska som det andra inhemska språket	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Människans vardag och fritid</i> (FINA1) och någon av följande kurser: <i>Natur och miljö</i> (FINA2), <i>Handel, teknik och kommunikation</i> (FINA3), <i>Samhället och massmedia</i> (FINA4), <i>Utbildning, yrkes- och näringsliv</i> (FINA5), <i>Finsk kultur och litteratur</i> (FINA6) kursen <i>Finska som andraspråk</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
3. Främmande språk, A	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>De unga och deras värld</i> och <i>Studier och arbete</i> kursen <i>Främmande språk, A-språk</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
3. Främmande språk, B	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna B1 <i>De unga och deras värld</i> och <i>Studier, arbete och samhälle</i> kursen <i>Främmande språk, B-språk</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
4. Matematik	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Uttryck och ekvationer</i> (MAB1) och <i>Geometri</i> (MAB2) eller <i>Funktioner och ekvationer</i> (MAA1) och en av följande gymnasiekurser: <i>Polynomfunktioner</i> (MAA2) eller <i>Geometri</i> (MAA3) <i>Matematik</i> -kursen i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
5. Fysik och kemi	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Fysiken som naturvetenskap</i> (FY1) och <i>Människans kemi och kemin i livsmiljön</i> (KE1) kurserna <i>Fysik- och kemi</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
6. Samhälls-, företags- och arbetslivskunskap	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Samhällskunskap</i> (SL1) och <i>Ekonomisk kunskap</i> (SL2) kursen <i>Samhälls-, företags- och arbetslivskunskap</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
7. Gymnastik	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekursen <i>Färdighet och kondition</i> (GY1) eller <i>Träning ensam och tillsammans med andra</i> (GY2) <i>Gymnastik</i> -kursen i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
8. Hälsokunskap	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekursen <i>Hälsokunskapens grunder</i> (HÄ1) kursen <i>Hälsokunskap</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
9. Konst och kultur	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Jag, bilden och kulturen</i> (KO1) eller <i>Miljö, plats och rum</i> (KO2) eller <i>Musiken och jag</i> (MU1) eller <i>Ett flerstämmigt Finland</i> (MU2) kursen <i>Konst och kultur</i> i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).

EXAMENSDELAR SOM KOMPLET- TERAR YRKES- SKICKLIGHETEN	Gymnasiestudiernas motsvarigheter i den grundläggande yrkesutbildningen
10. Miljökunskap	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekursen <i>Miljöekologi</i> (BI3) en studievecka av <i>Biologi</i> -kursen i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
11. Informations- och kommunikationsteknik	I gymnasiets läroplansgrunder finns inga kurser som ersätter kursen <i>Data- och kommunikationsteknik</i> i den grundläggande yrkesutbildningen.
12. Etik	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekurserna <i>Introduktion i filosofiskt tänkande</i> (FI1) och någon av följande helheter: a) <i>Religionens natur och betydelse</i> (RE1), <i>Kyrkan, kulturen och samhället</i> (RE2) och <i>Människans liv samt etik</i> (RE3) eller b) <i>Den ortodoxa världen</i> (RO1), <i>Dogmatik och etik</i> (RO2) och <i>Bibelkunskap</i> (RO3) eller c) <i>Ett gott liv</i> (LK1), <i>Världsbilden</i> (LK2) och <i>Individen och samhället</i> (LK3) <i>Etik</i> -kursen i examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (gemensamma studier).
13. Kultur-kännedom	I gymnasiets läroplansgrunder finns inga kurser som ersätter kursen <i>Kulturkännedom</i> i den grundläggande yrkesutbildningen.
14. Psykologi	Vid erkännande av kunnande ersätter gymnasiekursen <i>Psykisk aktivitet, lärande och interaktion</i> (PS1) en studievecka av <i>Psykologi</i> -kursen i examensdelar som kompletterar yrkes-skickligheten (gemensamma studier). Om den studerande utöver den har avlagt kurserna <i>Människans psykiska utveckling</i> (PS2), <i>Motivation, känslor och intelligent aktivitet</i> (PS4) och <i>Personligheten och den mentala hälsan</i> (PS5), motsvarar de <i>Psykologi</i> -kursen i examensdelar som kompletterar yrkes-skickligheten (gemensamma studier).
15. Företags- verksamhet	I gymnasiets läroplansgrunder finns inga kurser som ersätter kursen <i>Företagsverksamhet</i> i den grundläggande yrkesutbildningen.

ISBN 978-952-13-4491-6

9 7 8 9 5 2 1 3 4 4 9 1 6

Tryckt

ISBN 978-952-13-4491-6
ISSN 1798-906X

Online

ISBN 978-952-13-4492-3
ISSN 1798-9078